

Fotó: Bíró Sára

Pünkösöd bennünk van

• A vallásszabadság évében hatványozottan figyelünk ünnepeinkre: mindannyiunknak lehetőséget jelentenek a hétköznapi mókuserékből vagy kényelemből való tudatos kilépésre.

Pünkösöd az első keresztény gyülekezet megalakulásának ünnepe, minden Jézust követő ember számára az origót jelenti. Jeruzsálemben csoda történt: egytucatnyi ember legyőzte a kételkedők, gúnyolódók, érdeklenekek seregét, de legyőzte saját félelmét és gyászát is. Olyan

belső erőre lelték magukban, amelyet nem lehetett véka alá rejtteni többé. Ez az erő a hit volt. És csodákat művelt: kételkedők és gúnyolódók, kíváncsiak és közömbösök kerültek hatása alá, s győződtek meg arról, hogy a hit hegyeket mozgat.

Jól tudjuk, mert mindünknek tanították: egy mustármagnyi hit is elegendő lenne... Pünkösödnek ünnepén engedjük magunkban gyarapodni parányi hitmagvunkat, nyissunk a csodák felé!

A tartalomból:

Mit cselekedjünk?

4

Mindenkinek helye van a világban

7

Nem széthúzva, hanem összefogva

9

A vallásszabadság Bukarestben

11

Vasba kalapált remény

12

„...halljuk, amint a mi nyelvünkön beszélnek az Isten felséges dolgairól.” (ApCsel 2,11)

Kiállításmegnyitó és könyvbemutató Bukarestben

Fotó: Bíró Sára

LÉLEKKENYÉR

Jelen lenni

A János Zsigmond Unitárius Kollégium tágas ablakaiból nagyon szépen be lehetett látni Kolozsvárt. Minden olyan szép volt, nagy, kedves, vonzó ebben a városban. De persze az embernek még így is az tűnik a legszebbnek, ami a háza tájékán leledzik. Egyetemek jöttek önmagukat mutogatni hozzánk. Dicsérték önmagukat s a lehetőségeket, amelyeket kínálnának. Vonzottak is. De aztán csak az tűnt szebbnek és jobbnak, ami a mienk, amit megismertem, ami az enyém lett a négy év kollégiumi lét alatt. Nem akartam innen elmenni. Maradtam. Csak bentlakási szárnyat cseréltem, a régit az újra, az osztálytársakat évfolyamtársakra, a tanárokat professzorokra, az órákat kurzusokra. Nem mentem messze, négy év után maradtam az épületben, teológiai hallgatóként. Ahhoz, hogy ez könnyű legyen, az iskolám mindent megadott.

Emlékszem tisztán az egyetemi felvételre. Kettős érzés volt bennem. Az iskolámtól még nem szakadtam el, nem is akartam, de már az egyetemi naplóba be kellett volna kerülnön a nevem. Keddi nap volt esedékes a felvételi. Az iskola biciklitúrája előző héten vasárnap indult útnak. Ott kellett volna lennem, ott inkább lettem volna, mint felvételiztető bizottság előtt. A nagy hátizsák nyári ruhákkal az iskola kapusszobájában hagyva, rajtam díszviselet, Bukarestbe szóló vonatjegy a zsebemben. Beléptem a terembe, ahol zajlott a felvételi. Első kérdés: mondd meg őszintén, hol kéne most lenned, ha nem zajlana a felvételi. A válasz: Bákóban, a többiekkel tekernék. Lejárt a felvételi, néhány percre rá már a vonaton ültem, és igyekeztem a többiek után, várt a csapat, a bi-

cikli, a kaland. Az eredményt meg sem vártam. Édesapám hívott másnap: sikerült. Azt hiszem, nem fogtam fel teljesen, hagytam, történjenek a dolgok, mert semmiből sem akartam kimaradni. Igyekeztem mindenhol ott lenni, s bízni

„Megparancsoltam neked, hogy légy erős és bátor. Ne félj, és ne rettegj, mert veled van Istened, az Úr mindenütt, amerre csak jársz.” (Józs 1,9)

abban, hogy a dolgok elrendeződnek, bízni abban, hogy eleget teszek, eleget tettem mindig ahhoz, hogy a dolgok úgy alakuljanak, a végén örülhessek én is, és csalódást se okozzak senkinek.

Hat éven keresztül ez így is maradt. Mindenhol igyekeztem jelen lenni: család, volt iskolám, egyetem, ifjúsági egyesület, városi rendezvények, országos rendezvények, barátok, évfolyamtársak, kirándulások, táborok, minden, amit csak bele lehet sűríteni az életbe. Nagyszerű volt, és soha semmi nem hiányzott, soha semmit nem bántam meg. Úgy volt jó minden, ahogyan történt, úgy volt jó minden, ahogyan alakítottuk, ahogyan Ő alakította.

2017. október 28. óta a lelkészek közé sorolnak. Ekkor értettem meg, miért volt jó mindaz, ami eddig velem történt. A lelkész munkája több síkon zajlik egyszerre. Nem irodakucac, nem utazó aktivista, nem csendes szemlélő és még csak nem is harsány ódákat zengő, időnként önmagát megmutató valaki. A lelkész a mindenkori jelenben él, mindig ott, ahol történések zajlanak, ha meg nem történik semmi, akkor tesz arról, hogy történjen valami. A lelkész fő is-

JOBBÁGY
MÁRIA
JÚLIA

mérve, hogy jelen van, s ebben a jelenlétben nemcsak szoborként díszleg, hanem cselekvő, megéli a jelent, a történeteket alakítja.

Időnként ijesztő, időnként nehéz, mert sosem lehet abbahagyni, sosem lesz és nem is lehet vége. Ku-

sza és érthetetlen kívülről nézve. A lelkészi tevékenység az a munka számomra, ami sosem ér véget, nem lehet napi nyolc órába sűríteni, nem lehet keretek közé zárni. Ebben a lelkész úgy építi fel önmagát, ahogyan csak szeretné, de mindig vigyáznia kell arra, hogy a felépített énje nemcsak önmagáért van, hanem azokért is, akiket szolgál. Nincs még egy olyan munkaterület, ahol ennyi a kihívás, ahol az ember annyi mindenben kipróbálhatja magát, feszegetheti határait, próbára teheti erejét, elméjét és lelkét, mint e hivatásban.

Felesleges lenne ecsetelnem, hogy mivel foglalkozom itt, Kolozsváron, ahol most úgy tűnik, biztos talajba kapaszkodhatok, s ahol oly sok történet és ember határozta meg az alakulásomat. Boldog vagyok, hogy ugyanúgy zajlanak a dolgok, áldottnak érzem magam, hogy jelen lehetek, hogy élhetek, s hogy időnként érzem, a történeteink nekem is köszönhetően kicsit szebbé válnak. S ha néha elbizonytalanodnék, akkor az emberek szeretetén túl a Józs 1,9 ad erőt: „Megparancsoltam neked, hogy légy erős és bátor. Ne félj, és ne rettegj, mert veled van Istened, az Úr mindenütt, amerre csak jársz.”

Mit cselekedjünk?

PÁL JÁNOS

• Ezeket pedig mikor hallották, szívökben megkeseredének, és mondanak Péternek és a többi apostoloknak: Mit cselekedjünk, atyámfiai, férfiak? (ApCsel 2,37)

A környezetünkhöz való viszonyulásunk, magatartásunk alapján kétféle embertípus különböztethető meg: cselekvő, illetve tétlen, közömbös ember. Az első csoportba azok tartoznak, akik nemcsak célokat tűznek ki, nemcsak álmokat szőnek, hanem állhatatos lélekkel meg is küzdenek azért, hogy az álom valósággá váljon életükben. A második csoportba azokat soroljuk, akik csak léteznek egyik napról a másikra, akik céltalanul tengetik életüket, menekülnek a feladatok, kihívások elől, és néha még attól is visszarettennek, hogy álmodjanak, célokat fogalmazzanak meg maguknak. A cselekvő ember lépései előre haladnak, elméjének, kezének munkája alkot, gyarapít. A tétlen, közömbös ember lábai bénák, karjai semmittevően lógnak, elméje meddő, nem szül teremtő gondolatot.

Cselekedeteink erkölcsileg minősíthetőek. Van, amikor a cél, az eszköz, az alkalmazott módszer erkölcstelen. Rosszat tesz az, aki lop, csal, hazudik, az embertárs életére tör, avagy rombol nemtelen célokért: hatalomért, múlandó gazdagságért, kérészeletű hírnévért. Jót tesz az, aki irgalmat gyakorol, az igazat szolgálja, akinek célja nem a rideg önzés, hanem a lélek gazdagságának megosztása, Isten országának építése. A gonosz cél és cselekedet a gyásznak, fájdalomnak, romlásnak kútjöje, a jó cselekedet a gyógyulásnak, gyarapodásnak, áldásnak.

„Tanúul hívom ma ellenetek az eget és a földet, hogy előtökbe adtam az életet és a halált, az áldást és az átkot. Válaszd hát az életet, hogy élhess te és utódaid is!” – olvashatjuk az Ószövetségben Isten intelmét. Isten kegyelméből megadatott számunkra a választás lehetősége. Választhatunk élet és halál között, választhatunk aközött, hogy cselekszünk, avagy tétlenek maradunk, választhatunk aközött, hogy jót, avagy a rosszat szolgáljuk, az életet, avagy a halált.

Közel kétezer esztendővel ezelőtt Jeruzsálem népének egy része kérdezett: „Mit tegyünk atyámfiai, férfiak?” A kérdést azonban megelőzte a döntés: hallgatva a Szentlélektől ihletett apostolokat, ráeszméltek arra, hogy cselekedniük szükséges, mert az ember életének célja nem lehet a tétlenség, a semmibe vezető közömbösség. Az eszmélés után már csak a kérdés maradt: mit cselekedjenek? Péter válaszolt: „Térjete meg és keresztelkedjete meg mindnyájan a Jézus Krisztusnak nevében a bűnöknek bocsánatjára; és veszítek a Szent Lélek ajándékát. [...] Szakasszátok el magatokat a gonosz nemzetségtől!” Az apostol válasza egyszerű volt: igazítsátok meg útjaitokat, fordítsátok hátat gyarlóságaitoknak, szakadjatok el a gonosztól, vegyé-

tek a szentlelket, és általa vezérelve cselekedjétek a jót, szolgáljátok Isten igazságát.

A bölcs ember jellemzője, hogy időről időre elgondolkodik élete felett, értékkel, és felteszi magának a kérdést: jó irányban haladok, helyes az, amit teszek? Itt az ideje feltennünk nekünk is keresztényként és magyarként is a kérdést: mit és hogyan cselekedjünk? Az első pünkösdi története figyelmeztet! Döntsünk és válasszuk a cselekvés útját, legyünk a tetteknek, alkotásnak emberei! Szakítsuk el magunkat a gonosztól, és hagyjuk, hogy Isten szentlelke a jónak útjára vezéreljen bennünket.

Szakítsuk el magunkat korunknak egyre csak gyarapodó gyarlóságaitól! Szakítsunk az embert erkölcsi törpévé, nevetségessé tevő önzéssel, ami folyamatosan arra ösztönöz, hogy csak önmagunkkal foglalkozzunk, ami kitörli gondolatunkból az embertárs és közösség iránti felelősség érzését, és meggátol abban, hogy áldozatot hozzunk a bennünket körülvevőkért. Szakítsunk az anyagi javak esztelen hajszolásával, ami közömbössé, érzéketlenné tesz értékeink iránt, és amelynek végállomása a magány, a teljes elszigetelődés. Szakítsunk a szellemi tunyasággal, amely meggátol abban, hogy önállóan gondolkozzunk, hogy helyes értékítéleteket alkossunk életünk, sorsunk felől.

Vegyük Isten jó cselekedetekre serkentő szentlelket! Cselekedjünk önzetlenül, talentumainkat, szívünknek önzetlen szeretetét fordítsuk családjaink, közösségeink javára! Emelkedjünk fel az anyagi javaknak bűvöletéből, gazdagítsuk a gyarapodásunkat, megmaradásunkat szolgáló szellemi, erkölcsi értékeinket. Gondolkozzunk önállóan, ne fogadjuk el soha, hogy mások mondják meg, merre és hogyan tovább. Cselekedjünk, küzdjünk minden nap megmaradásunkért, boldogulásunkért Isten akarata szerint! Ezt üzeni számunkra pünkösdnek ünnepe.

Őszintén a cigány misszióról

FELHŐS SZABOLCS

• A beregi unitárius szórványban tevékenykedők (diakónusi munkások, misszionárius, szórványlelkész) huszonöt év alatt tisztán megtapasztalhatták, hogy a cigányság másképp éli meg hitét, más a mentalitása, mint a többségi magyarságnak.

A cigányok nem a lelkészt küldő Istenre figyelnek, hanem a szolgálatot végző személyre: tisztelik, egyúttal elvárásaik vannak vele szemben. Ez a tisztelet addig tart, amíg szokásrendszerüket és érdekeiket (vagy vágyaikat) kiszolgálja. Az a fontos, hogy a lelkész csak a transzcendens erőket közvetítse a számukra. Ha a lelkész nem hajlandó ezt elfogadni, konfrontálódnak, és reakciójuk, haragjuk mérhetetlenül vehemens.

Általános tapasztalat, hogy zömében mindig oda húznak, olyan vallásúak, ahol érdekeiket jobban kiszolgálja az adott gyülekezet. A más mentalitás a szertartásokon is kirívó: pl. a temetésen a hangsúly a fájdalom van, illetve a halott szellemétől való félelem is befolyásolja gyászuk megnyilvánulását. Ezt a díszes koporsó, erős zenészó, hatalmas koszorúk fejezik ki.

A lelkésznek, a diakónusnak és a misszionáriusnak éreztetniük kell a cigány hívekkel, hogy az igazi hit az Istenbe vetett hit tartalmától és követésétől függ. Minél inkább él bennünk a szeretet, annál inkább valósítunk meg keresztényi értékeket.

Bizonyára lesznek kételkedők: miért ezzel a témával foglalkozunk, hisz vannak égetőbb problémák is. Indokaink:

1. Huszonöt év missziós munkája és tapasztalata.

2. Ez „az alkalmas idő” (Zsid 4,16), amikor az évszázadokon át görgetett, megoldatlan problémákat hatékonyan elkezdhetjük megoldani európai szinten.

Milyen tényezők sarkallnak bennünket? Első a hit parancsa: az örömhír közlése. „Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet.” (Mt 28,19) Az evangélium továbbadása. Második helyen áll a nemzeti érdek hangsúlyozása: a cigányság lélekszáma Magyarországon hamarosan megközelíti az egymilliót. Többségük gyermek és fiatal, előregedő nemzetünkben a legnépesebb és legelesettebb kisebbség (a beregi térségben eléri a 20%-os arányt). Az európai illetékesekkel együtt szándékozunk felemelni, megsegíteni a legnagyobb szegényréteget alkotó európai cigányságot, a magunk helyén, az unitárius egyház kebelében. Ökumenikus összefogás szükséges, a missziót együtt kell végeznünk a többi felekezettel. Csak az összkeresztény munka vezethet eredményre.

Az igazi eredményhez a hit merészsége szükséges, ez adja meg ezt a missziós elszántságot, csak az ilyen vakmerő hit képes odafordulni a legmegvetettebb, a legkitaszítottabb kisebbség, a cigányság felé. Így győzhetjük le a félelmet, irtózatot, előítéleteket.

Tisztán kell látnunk, Isten az egyházra bízta, hogy folyamatosan felmutassa a hívek számára és az egész emberiségnek Jézus emberszolgálatát. Ennek nemcsak a prédikációkban, hanem az ifjúsági foglalkozásokon, bibliaórákon, hittanórákon és a pasztorációban egyaránt meg kell valósulnia. Mindez a maga teljességében a diakóniai szolgálatban bontakozhat ki.

Végeredményben az egyház valódi feladata az egész emberről való gondoskodást jelenti. Lényegében a karitatív munka is igehirdetés. Ebben teljesedik ki a szó, a tettel együtt (a ruhaosztás, szeretetvendégség, mindenféle segítség a szegényeken szintén felér egy igehirdetéssel). A karitás, a jótékonykodás enyhíti azt a nyomort, amiben az elesettek élnek.

A kiút keresése csakis a fiatalsággal való lelki és szellemi foglalkozás végzésével, a szeretetszolgálattal lehetséges. Olyan ifjúsági csoportot kell működtetni, ahol a keresztény értékrend a találkozási pont, hiteles közéleti szerepvállalást tud biztosítani, hagyományápolást folytat, a közjót szolgálja, a társadalmi igazságosság és szolidaritás érdekében tevékenykedik. A cigány fiatalok részt vesznek önkormányzati gyűléseken, rendezvényeken, ahol szavalnak, énekelnek, táncolnak és koszorúznak. Ezekben az ifjúsági csoportokban az egymás elfogadásán buzgólkodnak, hogy mindig a szeretet győzedelmeskedjen.

Amikor együtt vagyunk, az Isten akaratának teljesítésekor megnyilvánuló kölcsönös szeretet lelkében, erőt nyerünk minden külső és belső ellenséggel szemben. Egyúttal egy igazi és gyümölcsöző közösséget hozunk létre, amely megvalósítja az első keresztény közösségek elképzelését.

Jézus mondta: arról tudják majd rólatok, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt. Ez adja az egység erejét, amely abból áll, hogy képesek megosztani egymás örömét és bánatát.

Nagyon fontos, hogy a hívő cigány fiatal megtapasztalja Isten szerető gondoskodását és vezetését, amikor bízik benne és követi őt. A fiatalnak választania kell a növekedés és a visszafejlődés között. Konfirmálása révén a nagy gyülekezet önálló tagja lesz, de rajta áll, hogy a jézusi utat választja-e. A Biblia a növekedés egyik legfontosabb eszköze, ha komolyan vesszük Isten útmutatását. Fontos a Biblia használata és szelleme, mivel az evangélium eszköz arra, hogy megtisztítsa és megváltoztassa viselkedésünket és cselekedeteinket, s megvilágítsa előttünk életünk célját. De követendő példát adhat ezzel a jézusi szeretettel átitatott diakóniai szolgálat is. A diakónus éberen figyel, hol és miben szorulnak a családok segítségre, hol lenne szükség szemléletváltásra, hitből vállalja a szeretetszolgálatot, és bekapcsolódik az istentiszte-

leti szolgálatba is (közös ima, éneklés, evangélium olvasása), ám ugyanezt megteszi a rászorulókkal is (együtt imádkoznak, énekelnek, olvasnak).

Az eredményes munkához elengedhetetlen az egyházunk megújulása. Ennek tükrében mit jelent a megújulás az egyházban? A megújulás nem mások hibáztatásával, hanem őszinte önvizsgálattal, bűnbánattal és önmagunk megváltoztatásával kezdődik. A második feltétel a hit. Nem a teológia, a tanítások és gyakorlatok összességének értelmébe vetett hit, ha-

nem a hit mint Istenbe vetett bizalom, vágyakozás a tiszta hitre.

Fontos, hogy az egyházi vezetők mindig alázatosak és szolgálatkészek legyenek, sohase önteltek. Az egyháznak missziói munkát kellene beindítania a cigány fiatalok körében, missziói egyházközségeket építhetne ki. Be kell indítani az ilyen irányú pasztorálképzést. Nekünk viszont mintát kell adnunk, hogy amit itt, a cigánymisszióban kicsiben, küszködéssel elérünk, példa lehessen az egyházunknak.

Amikor az emberi méltóság nem magától értetődő

Azért, mert cigány vagyok, akkor diszkrimináltak először, amikor iskolás lettem, azaz hatéves koromban. Életemnek azon pillanatától kezdve, hogy kapcsolatba kellett lépjek intézményekkel, szembesültem a diszkrimináció leggyakoribb formájával: cigányoztak. Gyerekként azt tapasztaltam, a cigány egyenértékű volt a rosszal: aki lop, csal, hazudik és verekedik, mocskosan jár, az cigány!

Mindemellett én gyermekotthonban nőttem fel, ami szintén örök pecsétet hagyott maga után, elhagyott gyerek vagyok és cigány is vagyok. Ennek súlyát csak felnőttként éreztem. Pedagógusoktól, nevelőktől és a különböző közintézményeknél éreztem. Viszont amikor egyetemi tanulmányaimat elkezdtem, folytattam és sikeresen befejeztem, nem találkoztam a diszkrimináció semmilyen formájával. Ha igen is, akkor az csak sajnálat volt, vagy felkarolt például a titkárnő: addig nem adta le a szociális ösztöndíjakra az iratcsomókat, amíg én haza nem jöttem külföldről – minden vakációm Magyarországi családbarátoknál töltöttem –, és be nem adtam én is az irataimat a titkárságra.

Cigánysegítő szakemberként a legfontosabb közintézményeknél (polgármesteri hivatalok, szociális munka intézményeinél) is találkoztam a diszkriminációval. Nagyon nehéz volt, sokszor sírtam, mert úgy néztek rám, mint egy ágról szakadt cigányra, úgy is

viselkedtek velem: megvárattak, amikor vagy 5-10-15 esettel mentem be szociális problémákat megoldani roma családoknak. Nagyon gorombán beszéltek velem és a roma családokkal is, akikkel dolgoztam. Nem vették komolyan a munkámat... Addig, ameddig nem csaptam én is az asztalukra, ahogyan azt ők tették velem. Én is vettem a bátorságot, és ugyanazon a hangnemen, hanghordozásban kezdtem el a polgármesteri hivatalnál az alkalmazottakkal beszélni, ahogyan ők. Vagy ha nem akartak személyigazolványt kiállítani, akkor ugyanazon a hangon mondtam el a törvényt nekik, hogy ezt igenis lehet, és ha nem, akkor hívjuk az ügyvédeket, akikkel együtt dolgoztam.

Rengeteget szenvedtem attól, hogy a roma klienseimmel úgy bántak, mint egy utolsó senkivel, mint egy értéktelen tárggyal. Másfél év kellett, hogy cigány szakemberként elfogadjanak, közelebb engedjenek magukhoz, vagy egy kicsit tiszteljenek, egy iciri-picirit... Viszont ehhez kellett a lelki erőm, a szakmai tudásom, a bátorságom és a szám, a hangom, hogy meghalljanak. Nagyon szomorú, hogy a legtöbb, de mondhatnám: szinte minden közintézményben (tanügy, egészségügy, rendőrség, bíróság, egyház, szociális intézmények, mint a gyermekvédelem és szociális munka) olyan személyek dolgoznak, akik nem ismerik az emberi méltóság fogalmát!

Olyan 17-18 éves lehettem, amikor tudatosult bennem, hogy engem az Isten nem véletlenül teremtett cigány nőnek, cigány feleségnek és cigány szakembernek! Büszke vagyok erre, és hála a Jóistennek, hogy engem cigánynak teremtett! Teljes szívvel, lélekkel és énemmel felvállalom cigány származásomat.

Azoknak, akik diszkriminálnak, az érzelmi intelligenciájuk alacsony. Ez az én tapasztalatom, meglátásom és véleményem. Mindenkire szólunk a kérdéseim: Mit jelent neked az emberi méltóság? Vagy tudod-e, hogy van emberi méltóság? A te lelkedben ez megszületett-e? Ha cigányozol, ha diszkriminálsz, tudod, hogy önmagaddal abban a pillanatban mit teszel? Amikor diszkriminálsz, az kinek jó? Miért teszed? Mit teszel azzal, hogy diszkriminálsz? Egyáltalán, neked fontos? Miért?

DANI MÁRIA

Mindenkinek helye van a világban

Tálas Ferenc tanító, drámapedagógus Marosvásárhelyen. Egyre kevesebb kisdíák mondhatja el, hogy tanító bácsival tanult meg írni-olvasni, de Tálas Ferenc nemcsak ezért megy ritkaságszámba: diákjai egy etnikai kisebbségből, a roma közösségből kerülnek ki. Az interjút a szerkesztő készítette.

• Ferenc, emlékszel még arra, amikor először találkoztál a cigány szóval? Mit jelentett számodra?

Nem emlékszem arra, hogy eddigi életem során oda kellett volna figyelnem, mit is jelent a cigány, a roma, vagy bármilyen más nemzetiség fogalmának a tisztázása, hiszen az élet természetesen adta mindezt. Annál is inkább, mivel adott volt a falusi környezet, ahol felnőttem, s ahol az egymás mellett élő különböző nemzetiségek élnek közösségekben.

• Hogyan lettél roma gyerekek tanítója? Mesélnél az ide vezető útról?

Ezt dobta ki a rendszer... Ugyanis ha valaki tanítói pályára készül, számolnia kell azzal, hogy tanulmányai végeztével bárhová kikerülhet tanítónak. E „kikerülésnek” azonban számos összetevője van, amelyet a rendszer határoz meg: hol van épp meghirdetett pedagógusi állás, különböző versenyvizsgák tömkelege, harc a bürokráciával, stb., stb. Nekem történetesen ez adatott meg.

• Valljuk be, sokak számára lenne igen nehéz bemenni egy ilyen osztályba tanítani. Téged mi tartott ott?

Mindenkinek mást és mást jelent a nehéz fogalma. Kinevezésemkor elfogadtam azt a tényt, hogy egy teljesen más környezetben kell pedagógiai munkásságomat elkezdennem, amely számomra is ismeretlen volt kezdetben. Így a nehéz kifejezés talán a kaland fogalmával társult. Pontosabban az addig megszerzett pedagógiai tapasztalataimat egy friss és új környezetbe kellett elképzelnem, amely számos kihívással és megoldandó helyzettel szembesített. Újra kel-

lett értelmezni bizonyos tényezőket, amelyek segítségével elkezdődhetett a pedagógiai munka. Először is azt, hogy a roma közösségeknek sajátos kultúrája van,

még a saját kultúrájukon belül is más és más rétegződés figyelhető meg, így véleménynyilvánításuk is különböző, sokszínű. Társadalmi helyzetük, rétegződésük miatt pedig teljesen eltérően viszonyulnak a mindennapi történésekhez. Így meg kellett ismerni egy másfajta gondolkodásmódot, és hozzáigazítani a sajátoméhoz.

Olyan közös kulcsot találni, amely különböző motivációs tényezők aktivizálását indíthatta el mindkét fél számára. Ez egy rendkívül komplex és soktényezős folyamat, hiszen újra és újra meg kell ismerni az adott osztályt, a benne lévő személyeket, illetve azt a környezetet, amelyben négy éven keresztül dolgozni fogunk. Iskolám a város egyik peremkerületében található, ahová nehéz szociális körülmények között élő roma gyerekek járnak, így ennek megfelelően a tanulói összetétel rendkívül heterogén. Jellemüket, tudásszintjüket heterogenitás jellemzi, így teljes mértékben a differenciált

oktatás alkalmazása érvényesül a pedagógiai gyakorlatban. Hogy mi tartott ott? Soha nem gondoltam rá. Számomra épp olyan természetes munkahely és hivatás ez, mint akárki másnak a sajátja.

• Hogy látod, milyenek a roma gyerekek?

Olyan ez, mintha azt kérdeznék meg, hogy milyen a jó vagy a rossz. Számos választ és általánosítást kaphatnánk, amelyek az adott személy gondolkodásmódjának felelnek meg csupán. Ugyanis mindig minden attól függ, hogy mit honnan és hogyan nézünk. Mivel tehát nem vagyok szakembere a roma közösségeknek, illetve nem rendelkezem ilyen jellegű szakmai ismeretekkel, így csupán pedagógiai munkásságomra támaszkodhatom. A roma gyerekek oktatáshoz való viszonyát igyekszem pár gondolat erejéig megfogalmazni.

Nem ismeretlenek azok a nehézségek, amelyek a roma gyerekeknek az oktatásban való részvételét, illetve sikerességét számos esetben gátolják, illetve meghatározzák. Elég csupán a mindennapi élethelyzeteikre gondolnunk (nem megfelelő családi környezet, szegregáció, családon belüli és kívüli agresszivitás, sajátos és egyedi viselkedés normák stb.) és ez az iskolához való viszonyukat teljes mértékben áthangolja. Szülői oldalról ugyanis az iskolai oktatás nem a gyermek értelmi, érzelmi, valamint testi és lelki fejlődését jelenti (tisztelet a kivételnek, hiszen van ellenkező példa is erre), hanem csupán anyagi lehetőséget jelent: a különböző szociális segélyeket, csomagokat. Jól látszik tehát, hogy e kisebbségi etnikum alkatánál fogva, különbözőképpen reagál mindenféle életeseeményre. Így van ez az oktatásban is. Egyik nap sem

hasonlít a másikra, hiszen nincs folyamatosság, mely egyfajta rendszert lenne képes felállítani. Hiszen az említett közösség iskolához való viszonya annyira képlékeny, hogy matematikai feladványnak is érdekes lenne megfejteni, hogy mely napokon hány gyermek vesz részt az oktatásban. Természetesen e probléma sok összetevős, és nem minden esetben írható a gyermek rovására, hanem annál inkább a családban betöltött szerepében keresendő, hiszen e gyerekek vitalitását a család dinamikája határozza meg. Így tehát a mindennapi munka nem a megszokott mederben halad, nincs meg az a permanencia, amelyben a különböző képességek fejlődésnek indulhatnának. Lényeges azonban azt is kiemelni, hogy számos pozitív tényező is megfigyelhető, amelyek a gyermekek személyiségfejlődésében fellelhetők.

Kellő odafigyeléssel, jól át gondolt és precízen végigvezetett pedagógiai struktúrával (amely főként az érzelmi intelligenciára fekteti a hangsúlyt a formális oktatással ellentétben) szép eredmények érhetőek el személyiségfejlesztésükkel illetően. A roma gyerekek pont olyanok, mint bármilyen más gyerekek. Játsszanak, örülnek, sírnak, egyszóval léteznek. Arra kéne választ találni, hogy milyen úton közelíthetünk hozzájuk. És itt nem a trendi értelemben vett integrációra gondolok, hanem azon habitusok megfigyelésére, amelyek a saját környezetüket jellemzik. Hiszen elsősorban a saját közegében kell biztonságot szereznie ahhoz, hogy a későbbiekben más kapcsolatokat is ki tudjon építeni.

• Sok előítélet él az emberekben a romákkal kapcsolatban. Te hogy látod ezt az előítéletektől terhelt közösséget?

Ha most megkérdeznénk valakit, hogy írjon le egy huligánt, akkor minden valószínűség szerint egy többé-kevésbé konkrét emberi jellem képe jelenne meg előttünk.

Egy olyan típusé, amelyet ő maga képzel el, személyes élményei alapján. Valahogy így van ez az előítéletekkel is. Elhamarkodottan, aktuális érzelmi és tapasztalati világunkból merítve alkotunk véleményeket úgy, hogy talán nem is ismerjük véleményünk tárgyának jellemzőit. Tehát sztereotipizálunk. Képesek vagyunk előbb véleményt alkotni egy jelenségről anélkül, hogy megelőzte volna azt bárminemű megfigyelés vagy megismerés. Ilyennek gondolom az etnikai sztereotipizálást is. Hogyan oldható mindez fel? Első lépésként talán a kíváncsiságunkat kéne felébreszteni: kik ők? Hogyan gondolkodnak? Megismerni tehát a másikat, mielőtt véleményt alkotunk róla. A megismerés útja, a világ iránti kíváncsiság, a nyitottság, a megfigyelés lehetne talán az a kulcs, amely arra adhat lehetőséget, hogy világunkban ne csak a magunk helyét igyekezzünk megtalálni, hanem a benne élőkét is megérteni.

• Van valami, amit te személyesen csak tőlük tanulhattál meg?

Egész munkásságunk ideje alatt tanulunk valamit, ami vagy tudatossá válik abban a pillanatban, vagy évekkel később eszmélünk rá. Hiszen a tanulás nem minden esetben kézzel fogható cselekvés. Minthogy az sem, hogy személyiségünk fejlődése milyen irányba halad egyik napról a másikra, vagy épp aktuális hangulatunkat mi és hogyan határozza meg. A velük eltöltött idő egy nagy játékként értelmezhető, amelyben folyamatosan betekintést nyerhetünk egymás világába. Megismerjük játékszabályainkat, a célt, amely bennünket motivál, aztán elindulunk, és játszunk játszmainkat, amelyek számos dologra megtanítanak. De mégis, ha feltétlenül ki kellene emelnem valamit abból, hogy mire tanítottak meg, akkor a pillanat intenzív megélését említeném. Vagyis azt, hogy gondolkodásmódjukban az itt és most, a jelen

létezése, a pillanat megélése a fontos. Rohanó világunkban pont erről feledkezünk meg. Sablonná válnak találkozásaink, társas kapcsolataink érzélemmentessé lesznek, érdeklődésünk a digitalizált világ felé fordul, hiányzik tehát az itt és most, a megismételhetetlen pillanat megtapasztalása.

• Mit tapasztaltál meg a roma hitvilágból? Hogyan tudna egy unitárius ember egy roma hívőhöz kapcsolódni és fordítva?

A hitvilág mindennapi életünk szerves része ilyen vagy olyan formában. Pedagógus lévén nem rendelkezem olyan ismeretanyaggal, amely pontosan rávilágíthatna a kérdésben megfogalmazottakra, így egynéhány gondolatot fogalmaznék meg, amelyeket főként a gyermekekkel folytatott beszélgetéseimre alapozok.

A roma hitvilág elemei egyfajta misztikus környezetben képzelhetőek el. Egy ősi szellem létezésére alapoz, ez különböző hiedelmekkel egészül ki. A családokat erős tradicionális gondolkodásmód jellemzi, a rituálé lényeges elem. Minden eseménynek sajátos rituáléja van. Hogy mi lehet a kapcsolódási pont? Nem feltétlenül a hit oldaláról kellene közelíteni a témához. Pontosabban nem onnan, hogy meggyőzni egyik vagy másik etnikumot arról, hogy ez vagy az a vallás milyen tételeken alapszik. Hanem a legegyszerűbb emberi érzelméből kéne kiindulni: az odafigyelésből. Vagyis abból, hogy létezik egy kisebbségi etnikum, és miként járulhatok hozzá ahhoz, hogy e csoportot valamilyen formában támogatassam.

Nem a hitviták lebonyolítása a lényeges tehát, hanem a lehetőségek tárházának feltérképezése: az egyházak keretén belül különböző projektek megtervezése és kivitelezése, különböző foglalkozások létrehozása szakemberek bevonásával, az iskolákban oktató vallás-tanárok és lelkészek továbbképzésének megteremtése.

Nem széthúzva, hanem összefogva

A Magyar Unitárius Egyház 2017. július 7-ei főtanácsi gyűlésén elismerő oklevélben részesítette és méltatta a kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítményeket az egyház alapvető működési szakterületein. Interjúorozatunkban azokat a személyeket szólaltatjuk meg, akiknek tevékenysége mindannyiunk számára példaértékű. A valláserkölcsi-nevelési ügyosztály javaslatára kiemelkedő egyházzszolgálati teljesítményükért elismerő oklevélben részesült Lőrinczi Lajos esperes (székelykeresztúri egyházkör) a Hagyományos Székely Jövő Program működtetéséért, az Orbán Balázs-emlékszekértúrák megszervezéséért, valamint falumentő tevékenységéért. Az interjút a szerkesztő készítette.

• **A legtöbb embernek fontosak a gyökerei, az identitása, de kevesebben tesznek azért valamit, hogy egy egész közösség számára biztosítsák a gyökerekhez való „visszacsatlakozás” lehetőségét. Esperes úr, milyen események, élmények formálták gyermek- és felnőttkorában?**

Gyermekkorom meghatározó élményei közé tartozik a fiatfalvi nagyapámmal való kapcsolat, aki megjárta a második világháború életeket és népeket ledaráló poklát, túlélte az orosz fogságot, és – szabómester lévén – varrógépénél dolgozva, állandóan az ott tapasztalt szörnyűségekről mesélt igen naturalisztikus formában.

Emellett szüleimmal és tanáraimmal együtt rávezetett arra, hogy már kicsi gyermekként sokat olvassak. Mi a könyv korszakában nőttünk fel, ötödikes koromban már túl voltam nagyon sok háromkötetes klasszikuson. Így akarva-akaratlanul korán kitárult körülöttem az akkor igen szűkre szabott látóhatár, és megerősödhetett bennem a népemért, nemzetemért tenni akaró szándék. Ezt erősítette céltudatosan gyermekkorom idős lelkésze, aki konfirmálásom óta terelgetett a lelkészi pályára felé. Botha Dénes több mint 40 évig szolgált Fiatfalván. Nagy tiszteletnek örvendett, mert képzett, széles látókörű, szívvel szolgáló ember volt, aki papilakot épített, sokrétű társadalmi szerepet vállalt, szorgalmazta a falu közművesítését, stb.

Amikor elhatároztam, hogy lelkész leszek, ez a típusú lelkész akartam lenni: aki nemcsak nevel és prédikál, hanem minden rosszat „lert és rombol”, de minden jót

„épít és plántál”. Ezt az elhatározást formálták tovább a középiskolás tanáraim az akkori Orbán Balázs Gimnáziumban és a teológia.

• **A Közlöny oldalain sok éven keresztül olvashattuk beszámolóit az ön által szervezett Orbán Balázs Emlékszekértúráról (OBESZ). Összefoglalná, miért ül szekerre több tucat ember nyaranta, hogy útra keljen Csehétfalváról? Milyen hiányosságok és megoldási lehetőségek felismerése hozta létre a szekértúrákat?**

A szekértúra egy hosszú távú falumentő, népünket segítő stratégia nagyon fontos része. E stratégia eddigi leglátványosabb megvalósítása a Hagyományos Székely Jövő Központ (HSZJK). Az egész folyamat gyökere a rossz emléké 2004-es magyarországi népszavazásig nyúlik vissza, aminek reánk, csehétfalviakra nézve nagyon sok pozitív hatása volt. Mert ennek köszönhetően az egész falu Hódmezővásárhely tiszteletbeli polgárává válhatott, és létrejött az a kapcsolat a Nemzeti Ivó Kupa – Ezer Nem-

zetség baráti társasággal, ami további terveink alapja lett.

Néhány találkozás és látogatás után rögtön megszületett az elhatározás, hogy nem elég a sóhajtozás a falvaink fogyása miatt, a hit és lelkület romlása miatt, tenni kell valamit. Ez rögtön két irányba indult el. Az egyik: helyi építészeti elemeket megőrzött, lakatlan házakat menteni meg az enyészettől, és a másik: elindítani a falusi turizmusnak egy sajátos formáját. Hamarosan sikerült két házat megvásárolni és felújítani, és közben beindult a szekértúra is. Ennek hosszú távú célja egy Orbán Balázs-út kialakítása, amelyen – a főutakat kerülve, mezei, erdei utakon, őseink szerelmi és hadi ösvényein – bárki bejárhatja Székelyföldet. Rövid távú céljai közt pedig ilyenek szerepeltek: közösségépítés, kapcsolatteremtés, reménykeltés, honismeret, magyar kultúra és öntudat erősítése stb. Magunk vágta kőrifa nyelvű, együtt haladó nemzeti és székely zászlóink előtt sokszor levettük kalapjukat a még tiszta szívű székely emberek a Nyárad mentétől a Csángóföldig.

Történelmi és irodalmi vetélkedők, ősi katonai stratégiai magaslakok, hiterősítés, ökumenizmus – még néhány szekértúras tartalom. 2014-ben egyházkörünk összes gyülekezetét felkeresve, a helyiekkel közösen megkoszorúztuk az első világháborús emlékműveket, és megemlékeztünk a nagy háború áldozatairól.

A szekértúra 2007 óta minden évben csehétfalvi istentisztelettel indul, útközben bemegyünk minden templomba, zsolnáink, a helyi lelkészek beszédei az összetartozást erősítik.

• **Említette a Hagymányos Székely Jövő Központot. Mi ez, miért jött létre, és mivel foglalkoznak ott?**

A szekértúránk alapos betekintést adtak Székelyföld helyzetébe, hétköznapjaiba. A különböző felekezetű lelkészekkel, értelmiségiekkel és egyszerű emberekkel való beszélgetések megerősítették bennünk azt a hitet, hogy itthon is meg lehet és meg kell tudni élni, csak nem széthúzva, hanem összefogva. Sokféle megpróbáltatást kibírt történelme folyamán a mi népünk, falvaink elpusztultak, kihaltak és mégis mindig megújult az élet. Most, a 21. században lennénk képtelenek erre?

Feleségemmel tizenkilenc éve élünk Csehétfalván, a falu negyven éve még ritka büszke volt összetartó közösségi életére. Mára elvándorolt vagy meghalt a falu színe-java. Sokan minket is elköltözésre biztattak. Mint Kányádi versében a tornyot őrző vén varjút: „Hussanj te is, menj ki, zsíros(abb) barázdából eleséget szedni” – nagyobb faluba, városi gyülekezetbe. De mi maradtunk. Olyan valamit akartunk kitalálni, ami segít a székely embernek itthon megélni, munkahelyeket teremt, érdemessé teszi a falut a hazatérésre, szolgálja a szélesebb közösséget. Ezt a szolgálatot a hagyományaink átadásában, a gyermekek és fiatalok tudatos nevelésében, az egészségi vagy szociális gondokkal küszködők megsegítésében láttuk. Amikor erre megkaptuk a támogatást a magyar kormánytól, tulajdonképpen régi álmunk és korábban elkezdett tevékenységünk folytatódott. Sikerült az egyházközösségnek is három házat megvenni, gazdasági épületeikkel együtt felújítani, modern konyhát és ebédlőt kialakítani.

Kétféle tevékenység zajlik ezekben ma: szociális programok és táboroztatás. Hetven embernek viszünk minden nap meleg ebédet az egész Nyikó mentére, miközben helyet és ellátást biztosítunk akár

70–80 gyermeknek, fiatalnak, erősítve magyarságukat, székely öntudatukat, a keresztény hitüket, adott esetben unitárius hovatartozásukat. Nagy misszió ez a jézusi értékekért, az isteni törvényektől aláblankadt mérce helyreigazításáért, versenyfutás a mindent ledaráló idővel. Mi itt a székely magyar jövőben hiszünk, ami azért hagyományos, mert tiszta forrásainkból akarunk meríteni, gyökereinkből akarunk táplálkozni. A pár évtizede még önfenntartó, erős közösségekben élő népünk értékeit szeretnénk átörökíteni, miközben, mint a régi nagy családokban, gondoskodunk az öregekről.

• **A szociális téren megvalósított munkásságát milyen példák inspirálták?**

Minden ember életét meghatározza az, hogy mit hoz magával otthonról, a családból. Ehhez teszi hozzá értékeit az iskola, a társadalom, az élet tapasztalata. Hangsúlyozni szeretném, hogy minden, amit elértünk, a kettőnk (a feleségem és az én) hitének közös eredménye.

Mindketten olyan családból származunk, ahol megbecsülték az időseket, és minden lehetőt megtettek a bajba jutottakért. Mindketten a mesék, népdalok, irodalom, népi mesterségek, foglalkozások, a székely és magyar kultúra magunkba szívásában nőttünk fel. „Vérünkkel rokon a patak.” A szülőföld az egyetlen hely, ahol élni akarunk. De emberhez méltó életet.

Hálásak vagyunk az Istennek, hogy mi még kicsit megérezhetünk abból a hangulatból, amit minden székely falu árasztott magából virágzása idején. Ez csak erősítette elkötelezettségünket – tovább kell vinni, amit lehet, elérhetővé kell tenni itthon az életet!

Ma azt látjuk, hogy ezek az értékek nagymértékben hanyatlának. Egyformává tevő, idegen kultúrákba tudatosan bemosó, agyunkat-szívünket átformáló, önazonosságunkat felemészítő világban

élünk. Aki ezeknek a trendeknek nem tud megfelelni, nem zárkózik fel, az külön. Mi azt szeretnénk, ha a természetes nem az idegen, hanem az egyszerű, tudatos, „miénkféle” élet lenne. Ha tisztelni tudnánk a másét úgy, hogy a miénket éljük, és fordítva. Nos, ebbe a felfogásba jól illeszkedik a régi nagy családok gondolkodásmódja, amit Pál apostol így foglal össze: „Mi erősek tartozunk azzal, hogy mások gyengeségeit hordozzuk, és ne csak a magunk kedvére éljünk.”

Egyházunk sokáig eléggé elhanyagolta a szeretetszolgálatot. A 2005-ös Nyikó menti tragikus árvíz kellett ahhoz, hogy ráébredjünk a szükségre, és rájövünk arra, sok munkával a kicsiből is nagyon sokat lehet segíteni, és segíteni jó. Így alakult meg a Gondviselés Segélyszervezet, akinek munkatársai sok jó tettek az elmúlt időszakban, és akikkel ma együttműködünk. Azt tapasztaltam, hogy mind a segíteni akaróknak, mind a segítségre szorulóknak sokat kell tanulniuk. Nem vagyunk hozzá szokva, hogy „idegenek” segítsenek rajtunk, és ahhoz sem, hogy egyénekért ingyen tegyünk valamit. A Johannita Segítő Szolgálat a másik nagy szervezet, akikkel kapcsolatunk van. Ők régebben dolgoznak ezen a területen. Végül a falugondnokság intézménye az, amelynek tevékenysége talán legközelebb áll a miénkhez.

• **A lelkesi hivatása hogyan, miben segíti tevékenységében?**

Ezt a munkát, mint mindent, csak hivatással lehet végezni. Így kerül bele az a többlet, ami nélkül nem születhetett volna meg az OBESZ, sem a HSZJK, ami nélkül elmene-kültünk volna régen mi is. De az, hogy úgy érzem, pont azt csinálom, amire Isten elküldött, minden nap erőt ad. Sokszor eszembe jut Illés, akit a hollók tápláltak a pusztában, s akit Isten így biztatott: „Kelj fel, egyél, mert erő felett való út áll előtted.” Sok erő feletti utat megjártunk és járunk azért, hogy

működjön minden. Ellenszélben vagy akadékoskodók közt is.

• **Beszámolna néhány jelentősebb, jó irányú változásról, amelyet a program hozott a közönségnek?**

Ez a program nemcsak a csehét-falviaknak szól. Nyilván: az egész központ az egyházközség tulajdona, ezt a falut népesítik be újra meg újra a gyermekek, fiatalok, vendégek, itt akarunk munkát adni minél több személynek, családnak, és e falu örökségét akarjuk tovább vinni. De ez a program kezdetől túlmutatott a falu határán,

és az egész magyar közösséget célozza meg. Hogy hogyan, arról már beszéltem. Szélesedik a látóhatár. Minél több híd épül, minél több elválasztó fal leomlik, minél több jó mag kerül jó talajba, annál jobb. Szeretettel várunk mindenkit Csehétfalvára!

• **Mit jelentett önnek a főtanácsi méltató oklevél?**

A főtanácsi méltatás munkánk egyházi elismerését jelenti. Örülünk neki, így: többes számban. Hazatérve is ezt mondtam feleségemnek, a központban dolgozóknak és a vezetőségnek: ez az elis-

merés mindenkié, aki elindult, jött velünk az úton, és velünk dolgozik álmaink megvalósulásában. Mert ez itt nem a végcél. Csak egy nagyon fontos megvalósulás és állomás, amiből kiindulva hatékonyabban lehet végezni a szolgálatot. Az egyházi elismerés mellett szintén biztatóan hatott decemberben Hargita Megye Tanácsától elnyert Márton Áron-díj (érem) is. Mindkettő azt jelenti, hogy jó az irány, amerre tartunk és helyes az út, amelyen haladunk. Ehhez hozzátartozik az is, hogy kimondjuk: legyen hála Istennek, és köszönet mindenkinek, aki segített és segít!

A vallásszabadság Bukarestben

RÁCZ NORBERT ZSOLT

• Január 13-án Tordán, a római katolikus templomban megszervezett ünnepi megemlékezésen egyházunk előljárói arról beszéltek, hogy a vallásszabadság egyetemes eszméjét, valamint annak négy és fél évszázaddal ezelőtti kihirdetését különböző környezetben szeretnék ismertetni. Az unitáriusok már 1868 – az egyház fennállásának 300 éves évfordulója – előtt felismerték az Erdélyi Országgyűlés 1568-as vallásügyi határozatának fontosságát és egyediségét, ám e törvény mondanivalóját és lényegét a véres huszadik század miatt csak most tudjuk méltó módon felmutatni. Történelmi jelentőségű tehát ebben az évben minden rendezvény és minden olyan helyszín, ahol e törvény és szellemisége, kiszabadulva a tudományos laboratóriumok elefántcsonttornyából vagy a szűkebb értelemben vett felekezeti korlátok közül, elismerést nyer a tágabb társadalom szemében is. Ez az ünnepi hangulat és értékelés nyilvánult meg idén először Tordán, majd Budapesten, Brüsszelben, Strasbourgban, majd április 18–19. között Bukarestben is.

Egy eszmének nincs nemzetisége vagy nyelve, egy eszmének mondanivalója van, és ha elég emelkedett és egyetemes, akkor nemzetiségek számára válhat szellemi horizonttá, erőforrássá és megvalósítandó céllá. Ez az egyetemesség mutatkozott meg abban a nemzetiséget és kultúrát átívelő találkozásban, amelynek Bukarest adott otthont. Románia fővárosában jelentős magyar közösség él, így a rendezvény első napja őket célozta meg. Április 18-án a helyi református templomban istentisztelet zajlott, amelyen dr. Kopáncsi Botond Péter teológiai tanár prédikált Fülöp Júlia lelkész imája után, majd a Balassi Intézetben egy-

házunk múltját és jelenét bemutató kiállítás megnyitójára került sor. Másnap történelmi jelentőségű napra virradhattunk, ugyanis először fordult elő az, hogy ilyen összetettséggű és jellegű rendezvénnyel mutakozzon be az unitárius egyház a román közösség előtt. A délutánt Gyerő Dávid főjegyző által celebrált istentisztelet nyitotta meg a református templomban, ahol az imát Jobbágy Mária Júlia lelkész mondta, majd a Román Kulturális Intézetben folytatódott az ünnepség. Itt került sor az első olyan kötet bemutatójára, amely viszonylagos részletességgel, román nyelven mutatja be az unitárius egyház múltját és tanítását. A Bukaresti Egyetem munkatársaival partnerségben készített kötet, amely *A lelkiismeret szabadsága – a szabadság lelkiismerete (Libertatea conștiinței – conștiința libertății)* címet viseli, tanulmányokat és esszét tartalmaz vallásunkról. E kötet híd kíván lenni, amelyen az unitarizmus egyetemes tanítása elérhetővé válhat a román anyanyelvűek számára is, akik így kicsit betekinhetnek felekezetünk hitéletébe. Az egyházunk múltját vázoló tanulmányok kiegészülnek olyan román nyelvű írásokkal, amelyek az első találkozás pezsgő hangulatát tükrözik. Hitfelfogásunk pozitív fogadtatása azt mutatja, hogy tanításunk termékeny talajra lelhet a románság körében is.

A megannyi testvérfelekezet magas rangú képviselőinek jelenlétében zajló rendezvények révén reméljük, hogy a vallásszabadság tanítása és szellemisége eljut román anyanyelvű testvéreinkhez is, és talán az a kezdeményezés, amelynek nyomán Budapest a vallásszabadság napjává nyilvánította január 13-át, Romániában is megfelelő fogadtatásra lel.

In memoriam Kovács Géza (1958–2018)

Vasba kalapált remény

JAKABHÁZI BÉLA BOTOND

• *Mert ha dicsekedni akarnék, nem lennék esztelen; mert igazságot mondok; de visszafogom magam, hogy valaki többnek ne tartson, mint aminek lát, vagy amit hall tőlem. [...] Mert amikor erőtelen vagyok, akkor vagyok erős. (2Kor 12,6.10c)*

A nyáradszentlászlói templom előtt álló Szent László-szobor árnyékában vettünk búcsút Kovács Géza szobrászművésztől, aki alig hatvanévesen távozott az élők sorából. Élete, sajátos művészete a törekénység és az erő, a hétköznapi és a rendkívüli egységére figyelmeztet, arra is, amit Pál apostol mélységesen átél és tanít: az emberi erőtlenség bejáratítható lehet egy másfajta erő és felhatalmazottság megtapasztalására, ha elég érzékenyek maradunk a közönséges és megszokott leple alatt életünket elárasztó szépségre és áldásra.

Kovács Géza 1958-ban született Marosvásárhelyen, édesapja a mikházi Kovács Balázs, édesanyja a nyáradszentlászlói Fekete Elza volt. Édesanyja varrónőként dolgozott, édesapja pedig molnárként Gálfalván. A nyáradszentlászlói és a nyáradgálfalvi elemi iskolák elvégzése után Marosvásárhelyen tanult tovább, ott érettségizett, majd egyetemi tanulmányait Kolozsváron végezte, ahol mérnökként diplomázott.

Már kisdíákkorában ő volt az osztályközösség lelke, önzetlen jósága, amely életformává is vált később, emlékeztet még ma is volt osztálytársai körében. Ő volt az, aki beteg, pl. törött lábú osztálytársait felkereste, és az iskolai leckéket elvitte nekik.

Mindig lehetett számítani rá, nyílt tekintetű és nyílt szívű férfiként barátságosságával és derűs lelkesedésével ismerősei és barátai életét gazdagította. Ezért volt ő a mozgatója és megszervezője az osztálytalálkozóknak, még évtizedek távlatából is társaival felkereste régi osztályfőnökét. Rokonai, barátai, munka- és művésztársai érezhették, tudták, hogy értük is él, és persze, a művészetért, amelynek egyedi, sajátos világa, varázsa nemcsak szépséget vagy megdöbbenést kelt, amikor az általa teremtett tárgyakat nézzük, hanem tanít is, mégpedig az élet egyik legfontosabb leckéjére, amit az evangéliumi üzenet is meg erősít.

Már korán, gyermekkorában kitűnt tehetsége a rajzolásban, és később, a műszaki rajzai és mérnöki pályára való készülése mellett ott szunnyadt benne egy kreatív teremtőerő – sejti, érzi, látja, hogy a hétköznapi és az élettelenben, a vasban, az ércben, a kopott patkóban vagy az elrepedt kapában maga az élet üzen, teljes szépségével és törekénységével.

Jól tudta, hogy mennyire törekény az emberi boldogság, mennyire sérthetőek vagyunk mi emberek. Tizenkilenc éves volt és katona, amikor édesapját tra-

gikus körülmények között elveszítette. Az élet szépsége és törekénysége, a hétköznapi álcajába rejtett rendkívülisége inspirálta egész életében. Rengeteget olvasott, minden érdekelte, történelem, irodalom, hogy a világ különböző tájain hogyan élnek az emberek, hogyan gondolkodnak, szeretnek és gyászolnak.

Tizenhat évnyi mérnöki pályája alatt a sepsiszentgyörgyi kapcsolószekrény-gyárban, no meg a 89-es fordulat után egyéniségét és alkotói erejét azokban a kisplasztikákban lelte meg, amelyekben az ép és a törött darabok kombinálásával a

hétköznapi használati vastárgyak életre kelnek: a csapágy már nem kerékben forog, hanem alkotásában kérdést szegez nekünk, a kapa meghajol és a lánc megadóan rátapad a csavarra.

Művészete nem csupán érdekes, hanem felkavaró, mosolyra fakasztó és biztató: ahogy a selejtdarab vagy az elhasználódott vaseszköz új életre talál, minket is rávezet a fájdalmas elhasználódottságérzéseink közepette arra, hogy Isten szempontjából nincsenek zsákutcák, és hogy életünk értelmének vagy értelmetlenségének narratíváit felülírja a Mindenható gondoskodó szeretete, mert Ő adja meg életünk értelmét, nem pedig a mi emberi szempontjaink. Ahogy a művész szempontjából is az „értéktelen” tárgyak, a törött és hajlott érc is harmóniát, erőt és reményt sugároz.

Kovács Géza első önálló kiállítása 1988-ban nyílt meg Sepsiszentgyörgyön, és azóta több mint százhusz egyéni tárlaton mutatta be kisplasztikáit több országban. Harmincéves művészi pályafutása során 19 országban több mint 450 csoportos kiállításon

Osztokodás (2003)

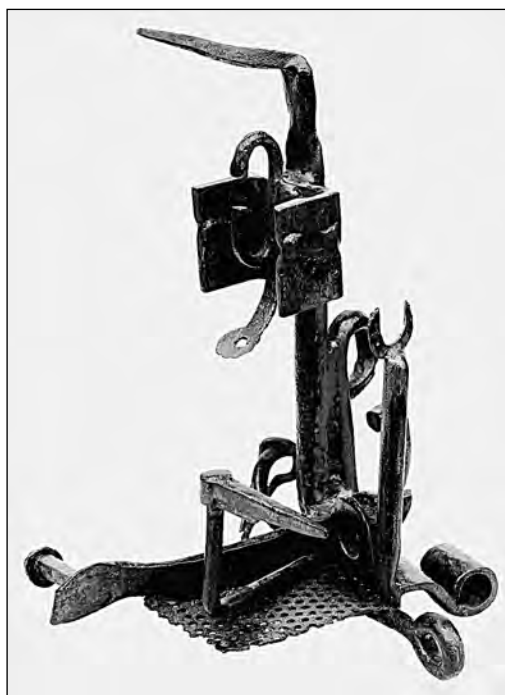
vett részt az Amerikai Egyesült Államoktól az Egyesült Arab Emírátsokig, Japántól Spanyolországig.

Az öt magyarországi ösztöndíj és közel negyven művészeti díj mellett a legrangosabb elismerést a magyar és a román államfőktől kapta: a Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetésben részesítette (majd a Magyar Kultúra Lovagja díjjal tüntették ki), Románia elnöke a Román Kulturális Érdemrend lovagi fokozata képzőművészet kategóriában kitüntetéssel jutalmazta.

Tagja volt több művészeti szervezetnek, kilenc monumentális alkotást készített Magyarországon, Romániában és Szlovákiában. Szobrai jelen vannak Angliában, Hollandiában, Magyarországon, Német-

országban, Olaszországban, Romániában, Svájcban és Svédországban lévő magángyűjteményekben.

Élete utolsó éveiben betegség és fásultság, remény és kétségbeesés váltotta egymást. Rendkívüli egyénisége, művészetét ihlető életszemlélete azonban alkotásaiban számunkra tovább üzen: az erőtlenségben erő szunnyad, a törékeny emberi sors tökéletes lelket rejteget, a „hétköznapi” fogalma csupán az emberi észlelés kényelmességére vonatkozik – mert kockázatos lehet elismerünk azt, hogy minden, ami körülvesz, és minden, ami bennünk van, lehet egyedi, értékes, áldott: szent.

Büszkeség (2006)

Csomagjaim

Azt olvastam valahol, hogy a kerék feltalálása forradalmasította az anyagmozgatás lehetőségeit. Nem akarok belemenni fizikai fejtegetésekbe, mert nem szakmám. Nem is tudnám értelmesen megindokolni, hogy a keréken mozgatott tárgyak kezelése miért könnyebb, ha görgetjük ezeket.

A közelmúltban a kolozsvári reptéren várakoztam egy tunéziai járatra, és alkalmam volt látni a csomagokat, melyeket az utasok magukkal hordoztak. Azt tapasztaltam, hogy tényleg felzárkóztunk valahova... Vagy húsz év óta alkalmam volt megtekinteni Európa és Amerika számos repterét. Ezekon a terminálokon figyeltem meg először görgethető bőröndöket. Most már itt sem újság, majdnem mindenkinek van ilyen.

Amikor „nagy nehezen” bekerültem a székelykeresztúri gimnáziumba, 1954-ben, a poggyászaink hordozásának az eszköze az átalvető volt. Ez még so-

káig fenntartotta magát, hiszen még 1963-ban, amikor fiatal papként a Homoród mentére kerültem, az emberek a vaját s más termékeiket keddenként ilyen csomagolásban vitték Udvarhelyre, a piacra. Általában gyalog mentek a Szarkakő melletti kies tájakon, mert az utazási lehetőség nagyon silány volt. Magam is sokszor megtettem e 15 km-nyi távolságot. Ha valaki sajnálkozni kezdene, akkor azzal vigasztalnám, hogy abban a nehéz időben viszont a vaj vajízú volt!

Az átalvető technikai leírása egyszerű: két, nagyjából azonos nagyságú, összedolgozott tarisznya, amelyet vállra vetve vittek. Az egyik része elől, a másik fele a váll mögött osztotta meg a teher súlyát. Általában keményebb házi szőtteményből csinálták, esetenként kockás kivitelezésben.

Az átalvetőt az én esetemben katonaláda-szerű, fából csinált koffer váltotta fel. 1957-ben ezzel mentem Szatmárra iskolába. Nagy, nehéz és undok szerű volt.

1959-ben vett édesanyám egy közepes méretű papondéklibőröndöt, s ezzel feszítettem végig a kolozsvári éveket. Ennek mind a nyolc sarkán pléhlemez volt, amely védte a koszolódástól. Felcsattanó zárjával, fogantyújával már előkelőnek nézett ki. Belefért az egy szál öltönyöm s némi fehérnemű is. Általában mindenkinek ez volt a csomagja, kivéve két barátomat. Tompa Ferinek, régi úri család gyermekének valódi disznóbőr bőröndje volt, míg a korondi parasztfiú utazókosárral „végezte ki” a teológiát. Ez az utazókosár ma már gyönyörűnek mondható kézimunka volt. Hámozott fűzfavesszőből készült, bőrönd alakú volt, és

két vesszőfűl között átdugható pálca volt a zárja. A pálca végén lyuk volt, ide akasztotta be a lakatot a tulaj.

Azon gondolkodtam – látva a sok görgethető csomagot a reptéren –, hogy milyen képet vágnának az utasok és a reptér személyzete, ha ma-holnap vagy húszan az ó- és újévi kiszállásra megérkeznénk a reptérré a felsorolt csomagokkal? Gondolom, hogy katonának a fényképezők.

Jó a technika. Kell! Nagy találmány a kerekas bőrönd, a fene sírja vissza az átalvetőt, csak az a kérdés gyötri az elmémet, hogy miért nem vajízú a vaj?

FARKAS DÉNES

Kérdések és válaszok

Április 6–8. között tartottuk meg második alkalommal a székelykeresztúri fiatalok konfirmandustáborát. Egy hétvége, amikor a konfirmandusoké a világ. Az ifjak rendszeresen jártak egész évben kátéórára, és most az egyházközségen volt a sor, hogy a fiatalokkal menjen. Hat táborvezető és tizenkilenc konfirmálás előtt álló fiatal vette be Firtosváralját. A tábor lényege, hogy csapattá formálódjanak, az Istenről, vallásról, világról alkotott különböző nézeteik egymás mellé kerüljenek, találkozzanak úgy, hogy kimondhatják véleményüket a kátéről, a konfirmálásról. A kátét, amelyből tanulnak, még Ferencz József püspök írta, még mindig zöld a borítója, és még mindig 136 kérdés és felelet van benne. Nagy anyag, amit tudni kell egy 13 éves fiatalnak kívülről. Magyarul: be kell magolni, másképp nem megy. Nagyszüleik, szüleik, mindenki megtanulta, aki konfirmált, mondtuk mi, a nagyobak, s ők kérdezték, miért kell fáradni azzal, hogy bemagolják, ha már a neten is ott van. Mamáék idejében nem volt internet. Azt, hogy ez jó vagy rossz, nem a mi feladatunk eldönteni, ha már van internet, és ezzel élünk, ott olvasunk, játszunk, találkozunk és barátkozunk. Igazuk van-e a fiataloknak? Ma is pont úgy meg kell-e tanulni a kátét, mint ezelőtt 30-40 évvel? Hány unitárius egyházközségben tudja ma kívülről a kátét az összes konfirmáló? Melyik az a lelkes, aki nem küszködik, hogy begyűrje a 136 feleletet egy 13 éves fiatal fejébe, aki tudja, hogy ugyanezt két perc alatt bármikor megtalálja a telefonján.

Miről kellene ma beszélgetni a konfirmálókkal? Mi abban egyeztünk meg, hogy mindenképp arról, ami a kátében van, de semmiképpen sem olyan formában, ahogy azt még a nagyszüleik és azok nagyszülei is gyakorolták. Ők is szeretik a vallásukat, tudják, hogy egy az Istenük, tudják, hogy ki volt Dávid Ferenc, és akármi-

kor megválaszolják azt a kérdést, hogy mi a szeretet. De hogy erre mindenkinek egyforma, bemagolt válasza kellene legyen, ebben már nem biztosak és nem értenek egyet.

A szeretet neked és nekem is más, mindketten másképpen nyilvánítjuk ki, de ha kérdeznék tudjuk, hogy te is s én is ugyanazzal a szeretettel fordulunk egymás felé, csak te jobbra én meg balra. Nálunk nem tudja minden gyerek a kátét kívülről. Kövezzenek meg, de mi nem így készítjük fel a diákokat. A válaszokat azonban tudják, a sajátos, egyéni, különböző válaszaik vannak arra, hogy mi a lelkiismeret, de mégis mindegyik helyes és jó válasz. Firtosváralja és a fölötte fekvő kilátó sokunk értelmét világosította meg, együtt gyalogoltunk ki, a fellegek néha eltakarták a napot, azt a napot, amely nagyanyáink és nagyapáink idejében is ugyanaz volt, a felhők és a napsugarak viszont csak számunkra láthatók, se előttünk, se utánunk nem fogja senki azt úgy látni és érezni, ahogy azt mi átértük. Isten állandó, de mást jelentett az ószövetségi és az újszövetségi embernek.

Néhány kulcsszó, hogy mi történt a táborban (a fiatalok ma már így írnak): #közösistentisztelet #sipipap #450év #450vélemény #ugrókötél #frizbi #okostelefon #kátémásképp #kilátó #konfirmálás #köszönjükmindenkinek

SZILÁGYI SZILAMÉR

Nem minden szülőanya édesanya is

GÁLFALVI GÁBOR

• A közvélemény úgy tartja, hogy minden anya szereti gyermekét. Sajnos ez így nem igaz. Ezt saját gyermekkorommal igazolhatom. Miután Székelyudvarhelyen a világra jöttem, bár mindkét szülőm értelmiségi volt, eldobtak maguktól káros szenvedélyük miatt (alkohol). Elvittek a nagykadácsi kántortanító nagyszüleimhez, és többé nem törődtek velem. Nagypapám korán meghalt, így nagymamára maradtam, aki nagy-nagy szeretettel nevelt, gondozott.

Nagyon szerettem iskolába járni, de mindig keserűség fogta el a szívemet, amikor olyan olvasmányokat tanultunk, ahol az édesanyjai vagy az édesapai gondoskodásról, szeretetről esett szó. Ilyenkor nagyon kínos helyzetbe kerültem, kivált akkor, ha a tanítóm nem volt elég tapintatos, és igyekezett szólásra bírni, véleményt kérni ezzel kapcsolatosan.

Elsőosztályos koromtól kezdve mindig reszketve, félve vártam a falu templomában megrendezett anyáknapi ünnepséget. Az első évben még simán ment minden, elmondtam köszöntőversikémet, mint elsős társaim, aztán átadtam a virágcsokrot nagymamámnak, aki gondomat viselte. Akkor még nem tűnt fel annyira, hogy társaim mindannyian édesanyjuknak adták át a szeretet és hála virágait. Nagyon boldog voltam, hogy a versmondás kifogástalanul sikerült, a pap bácsi egyszer sem kellett kiségitésen, mint néhány társamat. Ahhoz túl kicsi voltam még, hogy a versike tartalmát értelmezsem is.

Egy év múlva már félve vártam e napot. Kisgyermeki lelkemben ekkor derengett fel a kérdés, hogy miért is csak én egyedül vagyok az, aki anya helyett nagymamának kell átnyújtsam a csokromat.

Tulajdonképpen egy fogalmazási órán jöttem rá a szomorú valóságra. Anyák napja előtt egy héttel *Ilyen az én édesanyám* címmel kellett fogalmazást írunk. Amikor kivörösödve a ceruzám végét rágni kezdtem, figyelmes tanítóm rögtön segített kínos helyzetemben:

– Fiam, te nem kell írj, menj pucold ki a nyúlketrecet. Mintha mázsás súlytól szabadultam volna, úgy rohantam ki az osztályból. Szédülő fejjel fogtam neki a munkának, amit nagy odaadással végeztem, hogy dicséretet kaphassak érte. Szünetben társaim kipirult arccal mesélték egymásnak fogalmazásuk tartalmát. Csak én egyedül maradtam társaimtól távol a ketrecek mellett, hallgatagon, lesütött fejjel, gondolataimba merülve. Padtársam irigykedve jegyezte meg:

– Könnyű neked! Te nem kellett írj, mert nincsen anyád.

Ekkor nyilallt először fájdalmasan szívembe ez a gondolat. Vajon miért nincs is nekem édesanyám? Hazatértem után az volt az első kérdésem: – Mama, nekem miért nincsen édesanyám, mint Imrének, Ir-

mának meg a többieknek? Mama kitérő válaszával egyébre terelte a figyelmemet. Aztán feledésbe merült minden egy évig, a tavaszi vakáció végéig, amikor megint anyáknapi köszöntőket osztogatott szét az osztályban tanítónk.

Rohamosan közeledett május első vasárnapja, az anyák napja. Még három nap... még kettő... Jaj, Istenem, bárcsak történne valami, hogy soha ne jöjjön el az a nap, amely társaimnak a legszebb, nekem a legszomorúbb ezen a világon. Aztán csak mégis elérkezett ez a nap is. Nagymamám, bár már alig bírt felkelni betegágyából, szépen felöltöztetett, s megígérte, hogy majd ő is eljön a templomba, megcsókolt, kezembe adta az előző napon általam szedett virágcsokromat s visszadólt ágyába.

A harmadik harangszóra színes áradat lepté el a kicsi falu poros utcáját. Szépen felöltöztetett vidám gyermekek színes csokrokkal, édesanyjuk kezét fogva siettek a templom felé. Csak én mentem egyedül, lehajtott fejjel, szorongva, bánatosan. Már nem arra gondoltam, hogy én miért nem édesanyámnak adhatom át virágaimat, hanem, hogy beteg nagymamám vajon el tud-e jönni, hogy én is átnyújthassam valakinek a szeretet és hála virágait.

Aztán az úrasztala körül félkörbe állított gyermekek közt rám került a sor. Az *Édesanyám* című verset kellett elszavalnom. Lesütött szemekkel, de hangosan, hangsúlyosan és értelmesen szavaltam:

„Anyja van a kismadárnak,
Anyja van a kisleánynak,
A fiút is ápolgatja,
Az ő kedves édesanyja.

Áldd meg, Isten, jó anyámat,
Szívét sohse érje bánat.
Adj erőt a két kezének,
Adj örömet jó szívének!”

Néhány elérékenyült öregasszony hangosan szipogott, sajnáltak engem most, anyák napján. Lassan felnéztem, tekintetemmel nagymamámat kutattam a padsorokban, a megszokott helyén, de nem láttam.

Kezembe kis csokrommal sírva szaladtam hazáig, betegágyához siettem, átnyújtottam neki a hála virágait, hosszasan csókoltam beteg kezeit, amelyekkel értem dolgozott nap mint nap fáradtan, öregen és nagyon-nagyon betegem.

A rákövetkező évben már ő sem volt nekem, így soha többé nem kellett anyák napjára mennem. Ettől kezdve gyerekkorom még szomorúbbra változott, de Isten segédelmével túléltem minden nehézséget, a rokonok kegyelemkenyerén felnőve sikerült néptanítóvá válni, mint apám volt egykoron.

SZERETETSZOLGÁLAT

Húsvéti segélyakciók

VAGYAS ATTILA

• Megnyugtató az érzés, amikor az ember megtapasztalja, milyen csodásan működik a világ, és benne az emberi lélek. Karácsonyi segélyezésünk alatt két olyan önkéntes is csatlakozott csapatunkhoz, akik teljesen más szakterületeken dolgoznak (repülőgépvezetés, informatika). Meghatározó élmény volt számukra személyesen megtapasztalni és testközelből látni, hogy az ő kényelmes, biztonságos, jóléti mindennapjaikhoz viszonyítva, alig pár kilométerre tőlük, sokan mennyire szegényesen, számukra elképzelhetetlen körülmények között élnek. Talán ez a tapasztalat indította őket arra, hogy húsvéthoz közeledve ismét jelentkeztek: számíthatunk rájuk. És nemcsak közvetlen részvételükkel segítettek, hanem a munkahelyükön külön gyűjtésbe kezdtek, hogy ezzel is hozzájárulhassanak akciónk sikeréhez.

Sokszor sok helyen mondunk ítéletet nehéz sorsú emberek felett. Ilyenkor rövid időre a bírói székbe képzeljük magunkat. Majd következik a megvilágosodás: ki vagyok én, hogy ítéletet mondjak, pálcát törjek bárki felett? A megvilágosodás után a felismerés következik: A környezetemben, ahol élek, ott kell elsősorban segítenem, amennyit lehetőségem megenged, azokon, akiket az élet elém állított. Az az ember, aki ezt felismeri, bátran mondhatja, hogy megért valamit a világ működéséből. Így működik a világ, a társadalom, az emberi lélek. Mert van, akinek adatik, és van, akinek nem...

Ezen folyamatoknak és felismeréseknek is köszönhető, hogy a Gondviselés Segélyszervezet az önkéntes munkatársak egyre bővülő csapatával évenként mind több és több segélyakciót szervez. A húsvét előtti időszakban az adománygyűjtések a már jól bevált módszerrel történtek, üzletekben a vásárlók bevonásával, egyházközségekben, intézményeknél, cégek és magánszemélyek felajánlásai révén. Mindebben fő partnereink a Merkúr, a Bertis, a Profi, a CBA üzletlánc, valamint a Comix Rt. A felsorolt üzletekben önkéntes

munkatársaink tartós élelmiszereket, tisztálkodási és tisztítószereket, taneszközöket és édességeket gyűjtöttek az adományozó kedvű vásárlóktól.

A fentiek alapján összegyűlt természetbeni adományok értéke közel 35 000 lejre (kb. 2,3 millió forint) becsülhető. Ezek kiegészítéseként a Gondviselés Segélyszervezet saját alapjából, illetve támogatóink jóvoltából további élelmiszereket vásároltunk, így közel 600 csomag készülhetett, amelyeket hetven különböző településen adtunk át rászoruló családoknak. A segélyben részesült személyek száma megközelíti az 1500-at. Az adománygyűjtésekbe, majd a csomagok összeállításában és célba juttatásában közel nyolcvan felnőtt és több mint száz ifjú önkéntes vett részt.

Fontos hangsúlyozni, hogy a rászoruló családok mellett más felekezeti háttérrel rendelkező szervezetek, alapítványok, gyermeknevelő központok, fogyatékosokkal élőket segítő egyesületek és más intézmények is részesültek az összeállított csomagokból.

A húsvét előtti időszakban két tonna mennyiségű joghurt érkezett Udvarhelyszékre a szokásos németországi adományozói forrásokból. A joghurtok egy részének célba juttatását a Lókodi Ifjúsági Alapítvány és a Wolter Alapítvány ez alkalommal is a Gondviselés Segélyszervezetre bízta. Munkatársaink a környékbeli településeken osztották ki családoknak és szociális intézményeknek.

A Gondviselés Segélyszervezet elnöksége ezúton is köszöni a fentiekben összefoglalt segélyakciók megvalósításában együttműködő munkatársak és partnerszervezetek hozzájárulását: az egyházközségi, nőszövetségi, illetve ifjúsági egyleti tagok segítőkész hozzáállását, valamint a jószívű adományozók felajánlásait! A segélyakciókról készült további képeket a Gondviselés Segélyszervezet honlapján és közösségi oldalán (Facebook) lehet megtekinteni.

NŐK VILÁGA

Isten képmása

BENEDEK ENIKŐ

• Amikor Isten megteremtette az embert az Ő képére, többek közt azt is mondta: „Imé, néktek adok minden maghozó füvet az egész föld színén, és minden fát, amelyen maghozó gyümölcs van: az legyen néktek eledelül.” (1Móz 1,29) Az ember pedig szaporodott, sokasodott és betöltötte a földet, miközben mindvégig uralkodott. És ma is uralkodik. Nemcsak a tenger halain, az ég madarain és a földön csúszó-mászó mindenféle állatokon, hanem uralkodik a másik vagy egy másik emberen. Tapasztalathból tudom, hogy amikor nagyon elvetem a sulykot a mindennapi tennivalóimban, és elkezdek dominánsan viselkedni, férjem mindig megszólít: „Ne uralkodj!” Ilyenkor megpróbálom visszafogni magam, és eszembe jut, hogy Isten nem mondta a teremtés hajnalán többek közt azt, hogy uralkodjatok ti emberek (egy)máson. Atyai jóságával Ő csak azt látta, hogy minden, amit teremtett igen szép és igen jó. Aztán később biztos észrevette, hogy minden elkezdett rossz lenni. A maghozó füvek elkezdtek satnyulni, a gyümölcsök elkezdtek rohadni, a tenger halai elkezdtek kipusztulni, az ég madarai elkezdtek kiveszni, a földön csúszó-mászó mindenféle állatok állatkertekbe, ketrecekbe kerültek. Tudósok, szakemberek, biológusok a tudomány emberei elkezdtek vészharangokat kongatni. A civil társadalom, különböző alapítványok, sőt bizonyos politikai körök is felfigyeltek a jelzésekre, és egyre szélesebb körben elkezdődött a természetvédelem.

Szerény, egyszerű, természetkedvelő nőszövetségünk rég dédelgetett álma vált valóra, amikor áprilisban, a Föld napjához (április 22.) közel eső napon közénk érkezett a segesvári származású dr. Hartel Tibor egyetemi docens Kolozsvárról, akinek kutatásterülete a fás legelők, a kétéltű-ökológia, valamint a szociális-ökológiai rendszerek. A magas szintű előadásának címe *Az erdélyi hagyományos tájak szociális és ökológiai fenntarthatóságának kihívásai* volt. A vetített képes módszer segített a megértésben, tudtuk követni a vásznon a képeket, ábrákat, grafikonokat, rajzokat. Sok érdekes információ birtokába jutottunk, sok érdekes kifejezést hallhattunk.

Ami megmaradt az emlékezetemben – semmit sem jegyeztem – hogy Szászföldön, Segesvár közelében a legelőkön a tölgyfák alatt mázsaszámra gyűjtötték a makkot, amelynek genetikai állománya nagyon különleges, s amely makkot kicsiráztatva lehetséges új erdőket telepíteni. S hogy valahol Szászfehéregyháza közelében vannak olyan kaszálók, amelyeket csak kézzel kaszálva lenne érdemes fenntartani, mert olyan gazdag az egy négyzetméterre eső növényvilá-

ga, hogy az egész világon az első tíz között van. Bivalyokat már csak azért is érdemes lenne tartani, hogy a tócsákban, amelyekben fürödnek, ritka békafajok kuruttyolhassanak.

A docens beszélt a Székelyföldön elszaporodott barna medvékről, a vadállatok a természethez szorosan kapcsolódó értékek. Lehetne turistalátványként is gondolni rájuk. Medvelesek lehetne építeni, a lakóövezetek körül pedig, ahol szükséges, villanypásztorokat állítani. Beszélt nekünk az ökoszisztéma-szolgáltatásról: mint gyümölcs, faanyag, mezőgazdasági termék, genetikai forrás vagy akár esztétikai, kulturális, szabályozó, fenntartható szolgáltatás. Személyesen is érintett a téma, hisz két fontos szabadidős, szezonális, hobbi szinten űzött tevékenységem is nagyban függ az anyatermészet adta lehetőségektől: az egyik a méhészkedés, a másik a csipkebogyólekvár készítése.

S amit még érdemes volt meghallgatni, az egy történet, miszerint az uralkodni vágyó, hangadó nőknek – akiknek befolyásuk volt az egész faluközösségre – felajánlottak egy egyhetes kirándulást egy bizonyos országba, ahol a repceföldek természetes illatát elnyomta a repülőgépekből kipermetezett vegyszer büdös szaga. A nők már a harmadik nap után elkezdtek hazakészülni, mert sehogy nem bírták a körülményeket, s így sikerült megérteniük, hogy minek jönnek az idegenek, a turisták friss levegőért, a természet közelségéért az erdélyi hagyományos tájakra.

Érdekes, lenyűgöző volt az előadás, amely szám szerint a századik volt nőszövetségünk életében az elmúlt húszéves elnökségem alatt. De fogjam vissza magam, mert könnyen megtörténhet, hogy valaki rám nyomja a bélyeget, hogy uralkodni akaró vagyok, és elküld egy egyhetes kirándulásra egy védett természeti helyre. Nem! Inkább magam fizetek be egy kirándulásra Svájcba.

Felhívás egyházközségi és nőszövetségi vezetőkhez

2018-ban is megszervezzük az anyáknapjára perselyes adománygyűjtését, amellyel a nemzetközi unitárius nőszervezet, az International Women's Convocation azon programját fogjuk támogatni, amelyet az UNOSZ-közgyűlésen kiválasztunk. 2017-ben a begyűlt pénzádomány összege 930 dollár volt, amivel indiai nőtestvéreink programjait támogattuk, amely a nők elleni és a családon belüli erőszak felszámolását célozta. Az UNOSZ, az IWC vezetősége és indiai nőtestvéreink nevében ezúton is hálásan megköszönjük adományait.

Az adományozók névsora:

Kolozsvár-Tordai Egyházközség

1. Alsófelsőszentmihály
2. Bágyon

3. Kolozsvár-Monostor
4. Kolozsvár-Belváros
5. Sinfalva

Összesen: 635 lej

Marosi Egyházközség

6. Marosvásárhely-Bolyai tér
7. Marosvásárhely-Kövesdomb
8. Szentgerice
9. Szabéd
- A) Győri Kinga
- B) Nagy Gizella

Összesen: 840 lej

Küküllői Egyházközség

10. Segesvár
11. Küküllődombó
12. Magyarsáros
13. Szőkefalva
14. Dicsőszentmárton

Összesen: 255 lej

Székelykeresztúri Egyházközség

15. Székelykeresztúr

Összesen: 130 lej

Székelyudvarhelyi Egyházközség

16. Köri nőszövetségi perselypénz
17. Gyergyószentmiklós
18. Városfalva

19. Homoródszentpál

Összesen: 502 lej

Háromszék-Felsőfehéri Egyházközség

20. Alsórákos
21. Árkos
22. Barót
23. Bölön
24. Brassó
25. Datk
26. Felsőrákos
27. Fogaras-Bukarest
28. Kálnok
29. Kőhalom
30. Kőkös
31. Nagyajta
32. Olthévíz
33. Sepsikőröspatak
34. Sepsiszentgyörgy
35. Sepsiszentkirály
36. Szentivánlaborfalva
37. Ürmös
38. Vargyas

Összesen: 1210 lej

Végösszeg: 3572 lej (930 dollár)

AZ UNOSZ VEZETŐSÉGE

A hála hangján

Május első vasárnapján az anyák napját ünnepeljük. E napon évente egyszer különös figyelmet szentelünk azoknak, akiknek életünket köszönhetjük.

Fáradságot nem ismerve, éjt nappallá téve önzetlen odaadással, szeretettel gondoskodnak rólunk, amíg felnevelnek. Ez a gondoskodás, értünk való törődés elkíséri egész életüket. A szülői szeretet végtelen, nincs kora, nincs mértékegysége, feltétel nélküli. Az anyai szeretetet írók, költők, művészek próbálták ábrázolni, zenészek dalba foglalni. Tavasz van, május – anyák napja. De vajon miért éppen májusban ünnepeljük azt a napot? Május a tavasz harmadik hónapja, amikor a maga teljében bontakozik ki az élet a természetben, az anya testében is fejlődik a beinduló emberi élet. Az anya a család lelke, aki végtelen szeretetével, gondoskodásával éle-

tet sugároz, varázsol családi környezetébe, mindenre odafigyel. Hatalmas ereje van, amely összetartja a családot. Az anya feleség, munkás, testvér és gyermek is – és ez a sokoldalú megfelelés még nehezebbé teszi egyéni életét, mert a családja iránti elkötelezettséget egy pillanatra sem veszti szem elől. Az önzetlen anyai szeretetet aggodalom, alázat tölti el, nagyon sokszor megbotlik, de a hite megerősíti és a remény legyőzi a szenvedést.

Az anya sok mindenre megtanítja gyermekét (imádkozni, hinni, remélni, nevetni, sírni, játszani, hallgatni, túrni, sőt újrakezdeni), ami boldogságérzettel tölti el, de néha mindez fájdalmat is okoz. De ha kitart, győztesként ér célba.

Ezen a napon valójában mind ezeket szeretnénk megköszönni. Nincs szó, nincs fogalom, nincs hang, amely igazából tudtára adhatná a hálát, az elismerést, amit iránta érzünk.

Tapasztalatból is mondom, hogy gyermeki ésszel fel sem foghatjuk azt a sok-sok áldozatot, amelyet értünk hoz. Az édesanya szó nemes, teljes értelmét csak akkor értjük meg igazán, miután magunk is szülőkké válunk, s megtudjuk, mit jelent gyermekünkért élni.

Az anyaság olyan, mint az olimpiai láng, amely bevilágítja egész életünket, melegséget, fényt áraszt maga körül, olyan, mint egy örök tűz, amelyet nem oltanak viharok. Ezt a lángot ő is kapta és továbbadja, ez az örök élet szimbóluma, mert az utód, a gyermek a legnemesebb kincs, érték, a megmaradás záloga, ami biztosítja a családot, a közösséget és a társadalom további fejlődését.

Mindezekért adjon a Jóisten minden édesanyának erőt, egészséget, kitartást és boldogságot az esztendő minden napjára!

Isten éltesse nagyon soká az édesanyákat!

CSEGEZI KLÁRA

ODFIE-s ízek a Mamutkörút konyhájában

BARORHI BRIGITTA

• Szeretettel és jókedvvel köszöntöm az Olvasót a Mamutkörút konyhájában, ahol ezúttal háromfogásos menü kerül terítékre. Hogy megízlelhessük az étkeket, a következő utasításokat kell betartani. Elsőként mindenki képzeljen el három kisbuszt: egy kéket, egy feketét és egy fehéret, majd ezekben a kisbuszokban képzeljen el 25 *mamutast* és 3 *mampilótát*, majd társítson mindenik buszhoz egy-egy útvonalat Kolozsvár–Sepsiszentgyörgy irányban, mindezt *mamútlevéllal*. Az utasok mellé adjon hozzá jókedvet, mosolyt, nevetést, öleléseket, barátokat, énekeket és lelkesedést, majd dőljön hátra, és élvezze az ODFIE-s ízeket, amelyek egyenként kerülnek felszolgálásra.

Előételnek a következőket ajánlom – érdemes mind elfogyasztani, mert csak így lesz igazán finom:

- Madárlátta hamsi gázsilecsóval
- Reménypüré UIK-os fondüvel
- Boldogságfasírt egyházkörettel

Első olvasásra bizony nem teljesen érthető, hogy mit is takarnak, ezért némi magyarázat is társul az előételek mellé. Április 5–9. között három kisbusz indult útnak, hogy Erdély összes fiókegyletét meglátogassa, és minőségi időt töltsön az egyletesekkel, vagyis a Mamut éttermében megadja a szabadon választhatóság lehetőségét. Ez tehát a madárlátta hamsi gázsilecsóval, amely mellé szorosan társul a reménypüré, ugyanis ezek az utasok közel ötvenöt egylethez jutottak el a négy nap során. A boldogságfasírt egyházkörettel válik igazán finommá, hiszen öröm volt látni, hogy az egyházkörökben milyen erős összetartás van az egyletek között.

Az előétel után terítékre kerülnek a főételek, amelyet ismét sorjában érdemes fogyasztani:

- Bagossy-galuska csirkekicsinálttal
- Szeretetleves az élet sójával fűszerezve
- Kalákaralábéval töltött kék cordon bleu

A Bagossy-galuska csirkekicsinálttal azért egy nagyon fontos választék a Mamut étteremben, mert a körúthoz hozzátartozik az, hogy a mindennapokat, az egyleteket fűszerezni kell örütségekkel, egyletes poénokkal, kihívásokkal. Számunkra már nem meglepő az, hogyha egy kőbánya tetején harci maori táncot járunk közösen, ha Mamut a capellát írunk, de még az sem, ha felkészülés nélkül, improvizálva tudjuk a lehető leghitelesebben parodizálni egymást. Az örütségek mellett magától adódik a szeretetleves, hiszen az a fajta összetartás, csapatszellelem, egymásra figyélés és egymásról való gondoskodás, ami a Mamutkörút alatt kialakul, semmihez nem hasonlítható. Amikor ismerjük egymás gesztusait, mimikáját, ami-

kor körút után felébredünk, és hiányt, ürességet, csendet érzünk, amikor újrakezdenénk bármelyik pillanatban ezt az utat, vagy amikor érezzük, hogy a legjobb úton vagyunk, akkor érdemes a kalákaralábét elfogyasztani, hiszen ez jelenti az újbóli találkozás lehetőségét, és az összes élményt és emléket, amelyet a körút során szereztünk.

Az angol tudósok által bebizonyítottan létező deszertgyomrot sem hagyhatjuk üresen, ezért a következőket lehet elfogyasztani:

- Rántott mamuttalp püspökkenyérrel
- Legendás pirított karfiol ArtZoncsapva
- ODFInomlisztes flambírozott kalács

A rántott mamuttalp nem hiába van elől a sorban, hiszen arra törekedtünk a körút alatt, hogy minden egyletnél hagyjunk nyomot: a Mamutról, a mamutasokról, az egyletről, és arról, hogy jó helyen vagyunk, és jó az, ahová tartozunk. Találkozhattunk számos *Legendás ArtZ*-cal, akik nyomot hagytak bennünk is, és közben vittük a hírt, hogy a legjobb úton vagyunk. Az ODFInomlisztes kalácsnak az ízében megérezhetjük, hogy nemcsak most vagyunk a legjobb úton, hanem 450 éve. A vallásszabadság jegyében vittünk menüt a fiataloknak, amelyen az itt felsorolt ételekből választhattak. Mindenik ételkülönlegesség egy játékot, egy beszélgetést, egy tevékenységet fedett, így minden egylet különleges volt, hiszen éltek a lehetőséggel, hogy szabadon választhatnak, és erre biztattuk őket, ez volt a központi üzenetünk.

Mint minden étteremben, a Mamutkörút éttermében is kiállították a számlát a pincéreink, ami nem pénzbeli fizetség, hanem részvételi. Nem kell mást tenni vendégeinknek, mint részt venni az ODFIE nyári rendezvényein, az olimpián, a konferencián, az ArtZon és a SegédKezek Kalákatáborban. Bízom abban, kedves Olvasó, hogy sikerült elvarázsolni az ODFIE-s ízek világával, sikerült meggyőzni arról, hogy a legjobb úton vagyunk 450 éve, és ezen az úton mi választhatunk. Egészségére!

EGYHÁZUNK HÍREI

• **Március 15-én** a magyar nemzeti ünnep alkalmával Magyarországi köztársasági elnöke, Áder János az Országházban rendezett ünnepély során átadta a legmagasabb magyar állami művészeti-kulturális kitüntetést, a **Kossuth-díjat Farkas Árpád sepsiszentgyörgyi unitárius költő, műfordító, író részére.** A Magyarország Babérkoszorúja és József Attila-díjas Farkas Árpád az egyetemes magyar irodalmat autentikus erdélyi színezettel gazdagító, örök érvényű témákkal foglalkozó költői életműve elismeréseként részesült a Kossuth-díjban.

• **Március 23-án került sor Kolozsváron az Egyházi Képviselő Tanács ülésére.**

• **A Baróti Unitárius Egyházközség** meghívására **április 1-jétől Molnár Imola lelkész** nyert kinevezést.

• **Április 7-én Kolozsváron tartotta az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület éves ünnepi közgyűlését.** Ez alkalommal **Furu Árpád** műemlékvédelmi szakmérnök, néprajzkutató, egyházunk építészeti tanácsadója a népi építészet kutatásáért, az építészeti örökség feltárásáért és szakmai munkásságáért **Bányai János-díjban részesült.** A díjazottat Pozsony Ferenc erdélyi magyar néprajzkutató, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja laudálta.

• **A Kézdivásárhelyi Református Kollégium volt a házigazdája április 5–7. között a protestáns felekezetek országos olimpiájának,** ahol a János Zsigmond Unitárius Kollégium diákjai a következő eredményeket érték el: Domokos Anna Orsolya (8. o.): dicséret, Varga Gergő (9. H): különdíj, Kiss Boglárka Dalma (9. R): II. díj, Lukács István (10. R): dicséret, Czire Ráhel Orsolya (11. H) II. díj, Nagy Norbert (12. H) II. díj.

A Berde Mózes Unitárius Gimnáziumból Pap Tímea (9. o.) II. helyezést ért el.

• **Április 15-én** ünnepi istentisztelet keretében iktatták be **Gyerő Attila lelkészt a Homoródújfalusi Unitárius Egyházközség lelkészi állásába.**

• **Április 20-án került sor az egyházkerületi képviselők tanácsára Budapesten.** Az alkalom napirendi pontjai az egyházkerületi zárszámadás ismertetése, a májusban sorra kerülő egyházkerületi közgyűlés előkészítése, a vallásszabadság ünnepi éve eddigi rendezvényeinek kiértékelője, a következő rendezvények előkészítése, illetve az egyházkerületi ingatlanok helyzetének áttekintése volt.

Egyházköri hírek

• **Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör**

Március 24-én került sor Brassóban az egyházköri gondnok-presbiteri értekezletre. Ez alkalommal a házigazda egyházközség lelkész házaspárja, András Benedek és Erika tartott előadást közösségépítés témában.

• **Kolozs-Tordai Egyházkör**

Március 5-én Nagyváradon került sor az első évnegyedi lelkészi értekezletre. Bibliamagyarozatot Kardos József petrozsényi lelkész tartott, amelyet Koppándi Botond Péter teológiai tanár vitaindító előadása követett *Családlátogatás – utópia vagy létkérdés?* címmel. Az ezt követő beszélgetésen a lelkészek a családlátogatás fontosságáról osztották meg gondolataikat.

Március 25-én került sor az *Együtt Isten völgyében* közösségi alkalommal egybekötött istentiszteletre a tordai unitárius templomban. Imát mondott Vass Károly aranyosrákosi lelkész, prédikált Solymosi Alpár csíkszeredai lelkész, majd Fekete Béla bágyoni lel-

kész *Egy falu múltja képekben* címmel tartott előadást.

A kolozsvár-belvárosi egyházközség kórusa *március 27-én* előadta a *Passiót* Aranyosrákoston.

A *kolozsvár-belvárosi egyházközség április 14-én drámajátéknapot* szervezett a 7–12 év közötti vasárnapi iskolás gyermekeknek. A tanácsteremben sorra kerülő drámatevékenységet Román Mónika pszichológus vezette.

Az esperesi vizitációk kiszállásai: Nagybánya és Szatmárnémeti (március 19.), Kolozsvár-Irisz (március 20.), Verespatak (március 21.) Beszterce (március 29.).

• **Küküllői Egyházkör**

Az esperesi vizsgálószerkesztés kiszállások április 8-án kezdődtek meg Dicsőszentmártonban. Ez alkalommal beiktatták Jenei Ildikó énekvezért. Április 15-én Segesvár és Fehéregyháza leányegyházközség, április 22-én Pipe-Szásznádas fogadta a vizsgálószerkesztést.

• **Marosi Egyházkör**

Március 17-én Bözödön tartottak *gondnok-keblitanácsosi konferenciát*, ahol Kovács Sándor, a Protestáns Teológiai Intézet tanára tartott előadást.

Március 21-én a *marosvásárhely-kövesdombi unitárius templom* Bözödi György termében az imánapi istentiszteletet követően került sor Orbán F. Dezső lelkész *A tűzben megpróbált arany* című, prédikációkat, elmélkedéseket tartalmazó könyvének bemutatására.

Április 3-án a jobbágyfalvi templomban került sor Sándor Szilárd lelkész *Végül kisimul minden ránc...* című verseskötetének bemutatójára. A kötet néhai Kiss László tordai lelkésznek állít emléket.

Április 10-én elkezdődött a *szentgericei templom felújítása* európai alapokból.

Április 14-én került sor a *köri nőszövetségi közgyűlésre Szentgericén.* Ez alkalommal Moldován-

Szeredai Noémi csekefalvi unitárius lelkész bemutatta az unitárius lelkészek és világiak által betegek és szenvedők számára írt *Gyógyíts meg engem, Istenem!* című imakönyvet, amelyet Székely Kinga Réka lelkész szerkesztett.

Az elmúlt időszakban a következő egyházközségekbe látogatott és látogat el az *esperesi vizsgálószerk*: csókfalva–erdőszentgyörgybözödújfalvi társegyházközség és Szováta (április 3.), Ikland–Nagyernye társegyházközség (április 8.), Marosvásárhely-Bolyai téri egyházközség (április 15.) Marosvásárhely-Kövesdomb és Szabéd (április 22.), Nyárádszentlászló–Nyomát társegyházközség, Nyárádszentmárton–Csikfalva (április 27.) A vizsgálószerki kiszállások keretében a megválasztott egyház-

községi tisztségviselők hivatali esküt tettek.

• Székelykeresztúri Egyházkör

Március 13-án került sor Székelykeresztúron az I. évnegyedi lelkészi értekezletre. Ez alkalommal az egyházi jubileumi évről Kovács Sándor teológiai tanár tartott előadást.

Az alábbi egyházközségekbe szállt ki az *esperesi vizsgálószerk*: Tarcsafalva (február 28.), Tordátfalva, Csehétfalva (március 6.), Székelykeresztúr (március 18.), Székelyszentmihály (március 21.), Siménfalva (március 29.), Székelyszentmiklós (április 3.), Kobátfalva (április 8.), Alsóboldogfalva (április 11.), Szentábrahám (április 15.), Medesér (április 19.), Korond-Fenyőkút (május 3.).

• Székelyudvarhelyi Egyházkör

Az egyházkörben az alábbi egyházközségekben került sor *vizsgálószerki kiszállásra*: Zetelaka (február 18.), Székelyudvarhely 1. számú egyházközsége (március 4.), Székelymuzsna és Székelyderzs (március 11.), Oklánd (április 3.), Csík-szereda (április 8.).

Március 22-én került sor az I. évnegyedi lelkészi értekezletre Székelyderzsen. Solymosi Alpár és Kelemen Szabolcs lelkészek *Közösség-építés a csík-szeredai és a szentgye-házi unitárius egyházközségekben* címmel tartottak előadást.

Az újjáalakult *Kornis Kata Kórus* április 2-án mutatkozott be a székelyderzsi unitárius vártemplomban. Színes műsorukban szerepelt Bach-kánon és tavaszköszöntő német népdal is.

Egyakarattal

És amikor a pünkösd napja eljött, mindnyájan egyakarattal együtt valának – olvashatjuk az ApCsel 2,1-ben.

Mi az, hogy *egyakarattal*? Így, egybeírva. Tehát nem egy vagy kettő, esetleg három vagy több fajta akarat, hanem egyazon, tehát: ugyanolyan akarat. Hímezem-hámozom a Károli-féle 1988-as kiadású Bibliát magamban. Rögtön a Kecskeméthy István fordításához nyúlok, és abban az áll, hogy: „... mindnyájan egy szívvel-lélekkel együtt voltak.” Ragyogó. Önmagában is kommentár. De ha lúd, legyen kövér, gondolom, és fellapozom a Szent István Társulat által 1987-ben kiadott bibliafordítást is. Meglepő módon itt úgy szerepel, hogy: „...ugyanazon a helyen mindnyájan együtt voltak”.

Látom magam előtt édesapámat, amint kacsint a szemével. Nyilván, de azért jó tudni, hogy mennyire igaz: ahány ház, annyi szokás. Még a hit dolgaiban is. Hát még az akaratban?! Ezen, kérlek, ne lepődj meg, mert a világ legter-

mészetesebb dolgai közé tartozik az értelmezés, ami ugye – hogy is szoktuk mondani? – személyre szabott, s akkor már sorolhatjuk is: elvárástól, érdektől, igénytől, szokástól, számítástól és még ki tudná megmondani, hogy mi mindentől függ. És közben arra is gondolok, hogy az értelmezés egyébként nem nézőpont kérdése?... Mert ha az, akkor nyilvánvaló, hogy mindenkinek a maga módján igaz van, igaza lehet. Bármennyire is furcsa, de ehhez nem férhet kétség.

Ismerős a vicc: a beteg János bácsit az orvos megvizsgálja, ő megfizeti a kivizsgálást, mert az orvosnak is élni kell. A felírt gyógyszer a patikából megvásárolja, mert a patikusnak is élni kell, és amikor hazamegy, a szemébe dobja a tablettákat, mert neki is élni kell.

Mindennapi döntéshelyzetek alkalmával nemegyszer hangzik el bátorítólag: „Gondold meg, édes fiam, te mit értesz alatta? Mert ha nem, akkor már a baj küszöbén is állunk. És ha megtörtént, akkor rákérdezzünk: tudtad, hogy mit is akartál?”

Tudjuk-e, hogy mi, a világon élő, Bibliát olvasó, hívő emberek pünkösd ünnepén mit is akarunk? Mert amíg tudjuk, hogy minden vallás egy sajátos ösvény, amely ugyanarra a csúcsra vezet, gondolunk-e arra, hogy ugyanazon szívvel-lélekkel építettek minden templomot? Tudunk-e mi mindannyian „egyakaraton” lenni a lélek ünnepén örömben, reményben, hálaadásban? Az élet ünnepén akard, hogy így legyen.

FEKETE LEVENTE

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

dr. Ferenczi Enikő
0740 063 767

Marosvásárhely:
Pavelka Attila
0723 515 921

Sepsiszentgyörgy:
Buzogány Csoma Csilla
0742 512 574

Székelyudvarhely:
Katona Dénes
0266 213 100

Az idézet harmadik része	Német és svéd autójel	Annál lentebből (két szó)	Római 500 Gyógyul a dagaat	Férfinév Angol tagadás	Kofa igéje	Vakond és disznó teszi	Japán autójele	Opus röviden	Kálium vegyjele Tetűtojás	Katekizmus Háncskötél	Puha fém	Tanulóra jellemző	
S													M
Bánatos							Kerti virág Múlását óra méri						
Kiáltás az erdőben Az idézet vége				Móricz murija Az idézet első része				Sárga vagy vörös fém Talmi			Gally Sodó közepe!		
Formálódik						Ókori nép Tonna				Későre			
Kármán ... magyar tudós volt					Az idézet második része					M	Pinceszag Cseh festő volt (Mikolász)		
Alumínium vegyjele			Csap közepe! Ilyen az őszi eső						Éjfélig		Ásványi fűszer Strázsáló		
Luxemburg autójele		Nulla Korall-zátony		Méter Északi férfinév					Eleven			Ház vége! Malom része	
Massenet operája									Férfinév				
Kukorica-pálinka									Szilvát szárít				
Hidrogén-klorid									Német autójel		Svéd aprópénz A túlpartra jut		
Olló közepe!			Vas vegyjele Rég élt elől		Hóharmat	Tova	Liter		Részben odaáll! Sárga nemesfém		Rangjelző Népi hossz-mérték		
...tag, prefixum				Cítál				Álomba ringat Csodálkozik					Hó teszi az „egből”
Newton		Téli sport Az orrához		Kés része Etele becézve			Ide önt ki a folyó Becézett Ilona						Hungary Caragiale úrfija
Középen nyer!			Német névelő Vár széleil!			Fohász Félszem!			Vagdalt hús Indok				
Hibát ejt valamben					Türelmét veszítő A tömeg jele						Latin nap (SOL) Névmás		
	D												

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Bíró Sára (híroldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

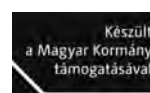
kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Egy hasznos útikönyv Háromszékről

• Kisgyörgy Zoltán a sepsiszentgyörgyi nőszövetség gyakori vendége, előadója, hisz ha őt hívjuk, biztos a siker. Ez történt január 20-án is, amikor a szerző frissen megjelent útikönyvét mutatta be. A *Barangolás a Székelyföldön. Kovászna megye* (Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2017) könyvre sokan voltak kíváncsiak. Asszonyaink egy-egy tál süteménnyel járultak hozzá az alkalomhoz, ami igen jól fogott, hiszen zsúfolásig telt meg a kisterem. Az *Unitárius Közlöny* olvasóinak nem kell külön bemutatnom Kisgyörgy Zoltán helytörténeti szakírót, a *Háromszék* független napilap főmunkatársát, geológust, harangkutatót, megbízható túravezetőt, élvezetes mesélőt, egy fosszilis csigafaj, a *Viviparus* debreni felfedezőjét, hiszen unitárius és külső munkatársa a lapnak.

Ez a könyv, amely már a harmadik, átdolgozott kiadást érte meg, igazi útítárs, nemcsak az érdeklődő turistáknak, hanem nekünk, székelyföldieknek, de a Kárpát-medencéből és a nagyvilágból erre barangoló magyaroknak, gyermekeinknek, unokáinknak is. Segítséget nyújthat mindazoknak, akik bővíteni szeretnék ismereteiket, vagy éppen most ismerkednek meg e vidék vendégszeretettel és megragadó tájaival.

A szerző elmondta, hogy az alapkiadást még néhai Kónya Ádám lektorálta. Ez a tizenharmadik könyve, a felvételeket Albert Levente készítette, akivel már közel három évtizede járja a megye településeit mint riportert, s aki mindig kitűnő fotókkal illusztrálta a látottakat, teszi élvezhetőbbé, maradandóvá tájainkat, mindennapi életünket és a kalauzt is. Kilenc év alatt sokat fejlődött, változott vidékünk, s így történt, hogy a szerző szükségét érezte egy felújított és bővített kiadásnak. A legutóbbi kiadás óta Berde Mózsának is egész alakos szobra van Sepsiszentgyörgyön, ahonnan a kormánybiztos irányította a háromszéki önvédelmi harc lefolyását. Az Erzsébet parkban és környékén emlékművek, szobrok, új szállodák jelentek meg. Felújult Sugásfürdő, Kőröspatakon Gárdonyi Géza-szobrot avattak, Zalánban új kultúrotthont építettek, Előpatakon, Málnásfördőn, Bölönben, Oltszemen borvizes fürdőt, kezelőközpontot. Kisborosnyón magyar történelmi emlékpark született, ahol megkétszereződött azóta a kopjafák száma, Eresztevényen kopjafasor jelent meg Gábor Áron siremlékénél, Dálnokon pedig új emléktábla Dózsa Györgynek.

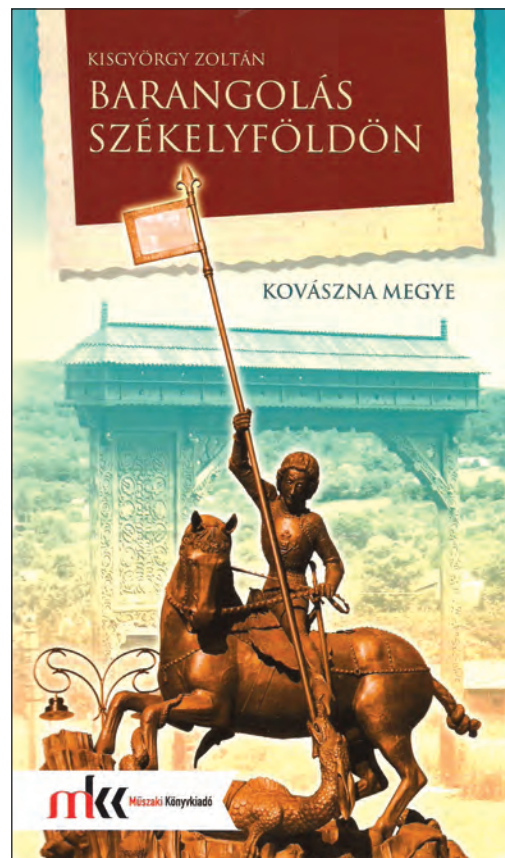
A meghívott szerző mesélt Aldobolyról, a szilvalek-vár-készítésről, a Zalánpatakon megforduló angol hercegről. Szívesen hallgattuk humorral fűszerezett

előadását borvizekről, várakról, kastélyainkról, nagyjainkról, a vidék híres szülötteiről, a Kárpát-kanyar ölelésében fekvő szülőföldünkről, a kevésbé ismert Bodzavidékről.

A harangokról szóló könyve kapcsán mesélte egy alkalommal, hogy Brassóból hazafelé jövet ismerős asszonyokkal beszélgetett a vonaton. „Miről ír most Zoli bácsi?” – kérdezték. „Egy könyvet a háromszéki harangokról” – felelte. „Meséljen azokról valamit” – kérték. No, neki csak ez kellett, és mesélt. Azon kapták magukat, hogy befutott a vonat Szentgyörgyre, le kellett szállni. A két asszony előrehaladt, és folytatták a beszélgetést. „Szegény Zoli bácsi. Nincs két hete, hogy találkoztunk, s teljesen normálisnak tűnt. De most ne, olyan betegesen megszállottja lett a harangoknak, hogy Brassótól Szentgyörgyig nyomta a szöveget, s ha be nem futott volna a vonat az állomásra, úgy lehet, hogy tovább is »harangozott« volna!”

Elmondhatom, hogy a könyvbemutató közönsége nem bánta volna, ha Zoli bácsi még mesélt volna térségünkről.

FERENCZI MÁRIA-MAGDOLNA

Benedek Enikő nőszövetségi elnök (Segesvár), **Csegezi Klára** ny. titkár (Várfalva), **Dani Mária** szociális munkás (Csíkszereda), **Farkas Dénes** ny. lelkész-esperes (Kolozs), **Fekete Levente** lelkész (Nagyajta), **Felhős Szabolcs** lapszerkesztő (Vásárosnamény), **Ferenczi Mária-Magdolna** ny. agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Gálfalvi Gábor** ny. iskolaigazgató (Alsóboldogfalva), **Jakabházi Béla Botond** lelkész (Nyárádgálfalva), **Jobbágy Mária Júlia** segédlelkész (Kolozsvár), **Pál János** lelkész (Homoródszentmárton), **Rácz Norbert Zolt** lelkész (Kolozsvár), **Szilágyi Szilamér** teol. hallgató (Kolozsvár), **Vagyas Attila**, a Gondviselés Segélyszervezet központi munkatársa (Kolozsvár)